

Genel Yayın Sıra No:156

2009/22

Cep Kitaplığı: LI

ISBN No: 978-605-5614-13-3

Yayına Hazırlayan

Av. Celal Ülgen - Av. Coşkun Ongun

Kapak

Can Eren

Tasarım / Uygulama

Referans Ajans

Tel: +90.212 347 32 47

e-mail: info@referansajans.com

Baskı

Sanat Matbaacılık

Medya ve Reklam Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.

Hattat Halim Sokak No:13

Balmumcu - Beşiktaş / İstanbul

Tel: +90.212 267 04 23

e-mail: as@sanatmatbaacilik.com

Birinci Basım: Ekim 2009

İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararıyla 1.000 adet basılmıştır.

İstanbul Barosu
Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR

13 Temmuz 2009
Orhan Apaydın Konferans Salonu

İSTANBUL BAROSU YAYINLARI
İstiklal Caddesi Orhan Adli Apaydın Sokak
1. Baro Han Beyoğlu / İstanbul
Tel: (0212) 251 63 25 (pbx)
Faks: (0212) 293 89 60
dergi@istanbulbarosu.org.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan	7
1. Oturum	9
Av. Muammer AYDIN	9
Av. Hüseyin ÖZBEK	16
Av. Ali Yaşar ÖZKAN	23
Prof. Dr. Dr. Av. Selçuk DEMİRBULAK	23
Prof. Dr. Gürol ERGİN	24
Abdullah AYSU	42
Uz. Dr. Yavuz DİZDAR	52
2. Oturum	65
Prof. Dr. Kenan DEMİRKOL	65
Nesrin BAYTOK	78
Soru - Yanıt	89

YAYIN KURULU'NDAN

Küreselleşme çlgınlığı ve vahşı kapitalizm her şeyin olabildiğince metalaştırıldığı ve pazarının kurulduğu bir dönemde gıda ürünlerinin genetikleriyle oynamayı da kazançlarını aşırı artırmanın bir gereğı olarak gördü.

Yüzde doksandan fazlası Amerika kıtasında üretilen bu genetiğı değıştirilmiş ürünler (GDO) artık dünyanın her yöresine ithal ediliyor, sofralarımız hormonlu ürünlerden geçilmiyor. Başta mısır, kanola, ayçiçeğı olmak üzere birçok ürünün yapısıyla oynandı ve bunların yerine yepyeni ve doğal olmayan ürünler elde edildi.

Çiftçiye yetiştirdiğı üründen tohumluk ayırmasına gerek olmadığı, tohumun devlet tarafından sağlanacağı çiftçinin de kısa sürede eskisinden daha fazla ürün elde ederek karını arttıracacağı kandırmacası toplumda yaygınlaştırıldı.

Bu tür ürünlerin kanser etkisi taşıdığı yönünde uzmanlarca uyarılar yapılmakta, bildirimler yayımlanmaktadır.

Ülkeler bu konuda Bio-Güvenlik Yasası çıkararak halk sağılığını koruma yoluna giderken, ülkemizde henüz bir Bio Güvenlik Yasası'nın bulunmaması toplum sağılığımız için ciddi riskler taşıyor.

Bu kitap GDO'ların zararlarını doğrudan uzmanların gözüyle aktarıyor ...

Kazanç hırsının, toplum sağılığının önüne geçmeyeceğini umut etmek istiyoruz.

Yeni bir yayında buluşmak umuduyla...

Av. Celal ÜLGEN

Yayın Kurulu Başkanı

İSTANBUL BAROSU
PANEL
“GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ
ORGANİZMALAR”
ÇEVRE ve KENT HUKUKU KOMİSYONU
ORHAN ADLİ APAYDIN KONFERANS
SALONU
13.07.2009

1. OTURUM

Açılış

Av. MUAMMER AYDIN

(İstanbul Barosu Başkanı)

Hepinizin bildiği gibi insan hayatını doğrudan ilgilendiren bir konu bu, çünkü yediklerimiz, içtiklerimiz insan bedeninde farklılaşarak genetik olarak hepimizde mevcut olan hücrelerimizde bir farklılaşmaya neden olmakta ve sonuçta hepimizin bildiği bir kanser hastalığıyla insan yaşamını karşı karşıya bırakmaktadır. O nedenle bu konu doğrudan doğruya insan yaşamıyla ilgilidir. Bizim Çevre ve Kent Hukuku Komisyonumuzla hukuk doğrudan doğruya insanı temel aldığına göre bu konu bizim öncelikli konularımız arasında. O nedenle bir farkındalık yaratmak ve bu konunun önemine dikkat çekmek üzere genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili olarak bir panel yapma ihtiyacını hissettik ve bunu sizlerle, kamuoyuyla paylaşacağız.

Evet, en son söyleyeceklerimizi biz Baro olarak başta söylemek istiyoruz. Oradan yola çıkarak bu genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili olarak öncelikle biyogüvenlik kanunu çıkarılmalı ve genetiği değiştirilmiş organizmaların zararsız oldukları kanıtlanana kadar ülkeye girişine de izin verilmemelidir. Birçoğunuzun bildiği gibi 5553 Sayılı 08 Kasım 2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tohumculuk

Kanununun amacı 1. maddesinde bitkisel üretimde verim ve kaliteyi yükseltmek, tohumluklara kalite güvencesi sağlamak, tohumluk üretim ve ticaretiyle ilgili düzenlemeleri yapmak ve tohumculuk sektörünün yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesi için gerekli olan düzenlemeleri gerçekleştirmek, şeklinde düzenlenmiştir. Tohumculuk Yasası önemli bir yasa olmakla birlikte bundan önce de ele alınması gerekli bir biyogüvenlik yasası çıkarılmadan böyle bir düzenlemenin yapılması ve en başta da genetiği değiştirilmiş organizmalar ve ürünler konusunda düzenlemeye gidilmemiş olması mefhumu muhalifinden hareketle konunun yorumuyla âdeta bu ürünlerin serbestçe, hiçbir denetimden geçirilmeksizin ülkemize girebilmesini ve dolayısıyla da ülkemiz açısından genel sağlığı ve milli güvenliğimizi tehdit edebilecek bir husus olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim bu düşüncemizin ne kadar da gerçek olduğunu geçen süreç içerisinde ülkemizde yapılan laboratuvar ve test çalışmalarında piyasada çok sayıda genetiği değiştirilmiş gıda ve ürünün kullanımda olduğunun saptanmasıyla da ortaya çıkmıştır.

Bilindiği gibi savaşlar artık şekil değiştirmiş ve özellikle biyolojik savaş da bir savaş çeşidi olarak her ne kadar savaş hukukuna uymasa da maalesef kullanılmakta ve uluslararası kamuoyunda sıkça da dile getirilmektedir. Bu bakımdan acil olarak biyogüvenlik yasasının genetiği değiştirilmiş orga-

nizmalar yönünden zararsız oldukları kanıtlanıncaya kadar mutlak suretle ülkeye girişlerinin yasaklanarak bu konunun kanunlaştırılması gereklidir diyoruz.

Öte yandan Türkiye'nin yıllık iki milyon ton civarında en büyük genetiği değiştirilmiş gıdası olarak gözüken mısır ve yetiştiricisi Arjantin ve ABD'den de mısır ithal ettiği düşünöldüğünde konunun önemi bir kez daha anlaşılacaktır. Hepinizin bildiği gibi mısır konusunda son zamanlarda kamuoyuna açık birçok alanlarda haşlanmış mısırı çeşitli soslar ekleyerek satmaktalar. Evet, yerken çok güzel yeniyor, ama sonuçları maalesef gerçekten sağlık açı-sından, çevre sağlığı ve genel insan sağlığı açısından gerçekten önemli. Besin zincirinde hayvan, özellikle tavuk yemi olarak da kullanılan mısırın yetişen hayvanın tüketilmesi sonucu dahi insana ve insan sağlığına telafi imkânı olmayan zararlar verebileceği genetik bilimcilerce tıp doktorlarınca da bilinmektedir. Nitekim katılımcılarımız içerisindeki bu konuda uzman kişiler birazdan bizleri bu konuda bilgilendireceklerdir. O nedenle de çeşitli yelpazeden katılımcılarla özellikle bugün bizleri bilgilendirmeleri ve konunun önemi nedeniyle farkındalık yaratmak üzere birlikteyiz.

Ayrıca Anadolu'nun bitki çeşidi bakımından dünyanın en zengin coğrafya parçalarından olduğu, 13 bine yakın bitki çeşidine ev sahipliği yaptığı, bu haliyle Avrupa Kıtasında mevcut olan bitki çeşidinden daha fazla çeşide

ve dolayısıyla da bir gen bankasına sahip olduğu da anlaşılacaktır. Bu zenginliğin değerlendirilerek verimli kullanılması için gerekli yasal düzenlemeler mutlaka, ama mutlaka yapılmalıdır. Aksi takdirde Türkiye'den birçok bitki çeşidinin götürülmesi, topraklarımızın verimsizleştirilerek, ovalara sanayi kuruluşları kurularak bu bankanın kısa sürede bir bitki yokluğuna dönüşmesi de çok uzak olasılık değildir. Sözelimi 1500'lü yıllarda Osmanlı devletinde yetişen laleleri şimdi İstanbul Büyükşehir Belediyesi maalesef ithal etmektedir ve çok da ciddi paralar harcamaktadır. Konunun eleştirel yaklaşım bir diğer yönü de madde 15'de bakanlık gerekli gördüğü hallerde 5. 6. 7. ve 8. maddelerde belirtilen yetkilerini kısmen veya tamamen birliğe, kamu kurum ve kuruluşlarına, özel hukuk tüzel kişilerine veya üniversitelere şartları belirlenmek kaydıyla süreli veya süresiz olarak devredebilir şeklinde düzenleme oldukça riskli ve sakıncalı sonuçlara sebebiyet verecektir. Zira önceki yasal düzenlemede 308 Sayılı Tohumlukların Tescil Kontrol ve Sertifikasyonu Hakkındaki Kanunun 2. maddesinde de yine böyle bir hüküm bulunmakta, ancak şimdi özellikle konulan bu hükmün kullanılamayacağı anlamına da gelmeyecektir. Tohumların üretimi, iç ve dış ticarete izin verilmesi ve benzeri yetkilerin devri tamamen denetimsiz bir piyasaya sebebiyet verebilir ki bunun da ne gibi tehlikelere yol açacağı, bizim gibi gelişme devresindeki

Ülkemiz yönünden de tehlikeli sonuçlar ortaya koyabileceği bilinmektedir.

Yetkinin bir kısmının özellikle kamu kurumu niteliğindeki niversite ve tüzel kişilere, kamu tüzel kişilerine devri denetim yetkisinin bakanlıkta saklı kalması şartıyla belki kamu yararına olabilir. Ancak zel kuruluşlara, hele de tohumculuk sektörünün yabancı kaynaklı şirketlere bırakılması sonucunu doğuracak bir duruma bırakılması gerçekten de birçok yönden sakıncalı olabilecektir. Zira lkemizde yerli, oturmuş, piyasası yerleşmiş, kökleşmiş pek az tohumculuk kuruluşu bulunmaktadır. Bu konuda birliklerin de sürece aktif katılımları sağlanarak denetim yetkisi mutlaka bakanlıkta olmalıdır diye de bu konuyu özellikle belirtiyoruz. Bilim ve teknoloji yetersizliğinden kurtulup tohumculukta da ileri düzeydeki ülkelere yetişmek ve hatta geçmek ancak denetimle ve yapılacak bilimsel çalışmalarla mümkündür. Yine bunun diğer yolu da özel şirketlere devri yoluyla kesinlikle olmamalıdır. Çünkü lkemizde birçok konunun özel şirketlere devredildiği takdirde onun altındaki tek olayın ekonomik olduğunu hepimiz görüyoruz. Ekonomi ve para devreye girdiği zaman da yine hepimizin bildiği gibi insan sağlığı maalesef ve maalesef hiç önemsenmiyor ve devreden çıkıyor. O nedenle de üniversitelerdeki sorunlar, planlama sorunları, ziraat mühendislerinin istihdamındaki sorunlar, toprak reformu planlama sorunları ve sonuç olarak

ülkenin sağlıklı olarak tamamının kadastral yapısının oluşmaması bu konudaki önemli eksikliklerimiz olarak da ön plana çıkıyor.

Öte yandan kanundaki önemli bir konu da Birlik Hakem Kurulu ve bu Kurula verilen görevlerle ilgili. Kanununun 33. maddesine göre Birlik Hakem Kurulu alt birliklerin kendi üyeleri arasından iki yıl için seçecekleri konu uzmanı en az ikişer temsilciden oluşur. Seçilen temsilci sayısı kadar da yedek temsilci seçilir. Temsilcilerin birliklerden çıkması, çıkarılması bölümü istifası hallerinde yerlerine yedek temsilciler Hakem Kuruluna katılır. Hakem Kurulu asıl üyeliğine seçilen temsilciler birlik ve alt birlik organlarında görev alamazlar şeklinde düzenleme vardır. Hakem Kurulunun görevleri de şunlardır, birlik ve alt birlikler, alt birlikler ve üyeleriyle, alt birlik üyeleri ve üçüncü kişiler arasında ortaya çıkacak ihtilafları uzlaşma, arabuluculuk ve hakimlik yoluyla çözmek, yine bu konuda kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan kurumun üçüncü şahıslarla olan sözleşmeli tohum üreticileri ve tohumu kullanan çiftçilerle birliğe üye tohumculuk şirketleri arasında çıkacak ihtilafları çözüme kavuşturan bir yargı yetkisi verilmektedir. Çiftçi kendisinin temsil edilmediği, büyük şirketlerin elemanlarından seçilen bu kuruldan nasıl adil bir sonuç alabilir? Zira kullandığı tohumu üreten şirkete ilişkin nasıl bu Hakem Kurulu hukuka uygun, eşit ve eşitlikçi bir kara verebilir? Bu konuda özellikle yasal

düzenlemeler maalesef eksiktir. Hukuka hiçbir şekilde uygun olarak gerçekleştirilmemiştir. Bu nedenle bu kurullar ancak meslek etiğine aykırılıkları denetler ve yaptırımlarla mesleği koruma altına alırlarsa, bunun dışındaki ihtilafları yargı erki olarak yerel mahkemelerin çözmesi daha adil ve daha doğru sonuçlar verecektir.

Son olarak bir de Cartagena Biyogüvenlik Protokolünden bahsetmek istiyorum ki Birleşmiş Milletler Biyolojik eşitlilik Sözleşmesinin 8/g ve 19/3 maddesinin uygulanmasına yönelik olarak bu sözleşmenin 11/5 nolu taraflar konferansı kararı gereğince hazırlanan Biyogüvenlik Protokolü 130'dan fazla ülke tarafından 29 Ocak 2000 tarihinde Fransa'da kabul edilmiştir. Türkiye de 24 Mayıs 2000 tarihinde bu protokolü imzalamış ve şimdiye kadar da 107 ülke protokolü imzalamıştır. Söz konusu protokol hükümleri gereği ülkemizin yükümlölüklerinin yerine getirilmesinin başlıca önceliği bu konudaki yasal boşluğun giderilmesiyle önemli adımlar atılması olacaktır. Dolayısıyla özet olarak en başta söylediğim gibi yukarıda sıralanan nedenlerle Tohumculuk Yasasının aksak ve olumsuz yanlarının giderilmesi için kısa sürede biyogüvenlik yasası çıkarılmalı ve genetiği değiştirilmiş organizmaların ve ürünlerin güvenilirlikleri kanıtlanmadıkça yurda girişine izin verilmemelidir. Çünkü hiçbir insanın hayatı bu kadar ucuz değildir, hele ki Türk insanının hayatı, ülkemin insanının

hayatı hiç ucuz değildir. Başkaları tarafından öyle görülebilir, çifte standarda tabi tutulabilir, ama bir gerçek var ki ülkemizin insanı bu ülke tahıl yetiştirirken, tahıl ambaryken bile, hayvancılık konusunda ön plandayken bile uluslararası şirketler, Amerikan ve diğer emperyalist olaylar nedeniyle, siyasi dayatmalar nedeniyle bugün Türkiye ne yazık ki hem tahılını, hem de hayvanını dışarıdan ithal etmektedir ve yetiştirirken de böyle sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bunun mutlak suretle çözülmesi gerekiyor. Tabii bu çözüm de öncelikle yürütme erkine, dolayısıyla da yasama erkine görev olarak düşmektedir. Ben katılımcıların bize verecekleri değerli bilgiler neticesinde gerçekten önemli bir farkındalık yaratacağımızı biliyorum. Bu panelin iyi sonuçlar vereceğini de bekliyorum.

Av. HÜSEYİN ÖZBEK

(İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Üyesi)

Sayın Milletvekilleri, değerli konuklar; elbette ki asıl konuşma, asıl sunum çok değerli katılımcıların ve konuşmacıların sunumları. Ben zamandan ve rol çalmamak için çok kısa olarak bazı noktaları sizlere sunmak istiyorum. İstanbul Barosunun birçok merkezi ve komisyonundan birisi de Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu; Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu kent dokusuyla, kentle, Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul'daki kentsel sorunlarla olduğu kadar,

tarımsal sorunlar, elbette ki bugünkü panel konusu da dahil, bu konularda etkinlikler düzenleyen, bunları kamuoyuyla ve meslektaşlarımızla paylaşan bir Komisyon.

Değerli katılımcılar; bilimse boyutuyla, başka boyutlarıyla konuyu ele alacakları için ben size birkaç anekdot naklederek sözlerime son vermek istiyorum. şu anda yaşamayan anam bizim bahçemizde, bostanımızda, tarlamızda sebze yetiştirirdi, domates yetiştirirdi, fasulye yetiştirirdi. Onların çekirdeklerini de günlük dediğimiz evimizin gün tutan bir yerini, balkon diyebiliriz, buraya çekirdeklerini açar, bir bez üstüne ve tahta üzerine koyardı, burada kururdu. Kuruduktan sonra da bunları bir çıkınla bağlar, çardağımızda çiviye asardı. Kış geçip bahar geldiğinde toprağa tekrar bunlar tohum olarak, fide olarak dikilir ve bu devridaim bir şekilde devam ederdi. Dolayısıyla biz kendi ürettiğimizden tohum tutardık, o tohumdan yeni ürün alırdık, bunları yerdik, bunlarla beslenirdik ve anam toprağı işlerken olsun, çapalarken olsun, onları yetiştirirken olsun bize gösterdiği şefkat neyse o yetiştirdiği fasulyelere, domateslere, bitkilere, sebzelere de aynı şefkati gösterirdi. Onları okşardı ve onlarla konuşurdu. İneğimizi, mandalarımızı sağarken de onları okşardı, onlarla konuşurdu. O sevecen üslubu, o titreşimi, o sıcak titreşimi hayvanlar hissederdi, bunu da biz gözlemlerdik. Anam inekleri sağarken, bizim mandalarımızı sağarken çömelir ben de onu seyrederdim,

ben de sağmaya çalışırdım. O hayvanın sevgi dolu o sözleri hissettiğini kuyruk sallamasından, bakışından, kulaklarını sallamasından, vücut hareketinden anlardım.

İşte bizim insanımız; okuma yazma bilmeyen, ilköğrenimin ilk sınıfına bile gitmemiş olan anam bizim insanımızın bir modeliydi, Anadolu insanının, Türk insanının, topraktan öğrenen, doğadan öğrenen, bu öğrendiklerini yeni tecrübe birikimiyle gelecek kuşaklara aktaran, Hititlerden bu yana, Mezopotamya'dan bu yana, Sümerlerden bu yana biriken bir kültürün deneyimsel anlamda, deneysel anlamda, sözlü anlamda taşıyıcılarıydı. Bu gelenek devam ediyor mu, son buldu mu, Türkiye bugün bu sorunla karşı karşıya, bu tehlikeyle de karşı karşıya. Bu gelenek sürececek mi, Hititlerden bu yana Anadolu'nun zenginliği olan bir tarım kültürü daha da gelişerek sürececek mi? Yoksa emperyalist tekellerin, para hırsından başka hiçbir şey düşünmeyen, böyle insan kanından, insan teninden, insan cebinden geçinen asalakların, parazitlerin çıkar güdüleri bunun önüne mi geçecek? İnsanların artık Ekvator'da da, Kuzey Kutbunda da, yani Eskimolara da, üzerine sıcak ve iklim nedeniyle hiçbir şey giymeyen Afrika'nın göbeğinde, Ekvator'a sıfır noktada yaşayanlara da aynı tarımsal ürünleri tkettirmek, onları aynı tüketim psikolojisiyle yetiştirmek gibi bana göre insanlığa karşı da suç olan, insanlığın kültürüne karşı, zenginliğine karşı,

dünyamızda bugüne kadar yetiştirilen, üretilen güzel Őeylere karşı da saygısızlık olan ve suç olan bu dayatma bundan sonra bu tür müdahalelerle daha da artacak mı ve insanlar bu anlamda birer tüketim robotuna mı dönüştürülecek? Konumuzla bağlantılı olduğu için ben bu boyutlara çok kısa olarak dikkat çekmek istedim.

Yine anamdan bahsettim, belki babam bana küser, o da şu anda yaşamıyor, ondan da bahsetmek isterim. şimdi babamla ormana giderdim, ben Kastamonuluyum. Türkiye'nin yüzde 23'ü, burada Değerli Ziraat Mühendisleri Odası eski Genel Başkanının - şimdi önceki dönem diyorlar, eski demiyorlar-yanında belki haddim değil, ama Türkiye'nin sanıyorum yüzde 23'ü ormanla kaplı, bunun da yarısı vasıflı, yarısı vasıfsız. Ancak Kastamonu'nun yüzde 60'ı ormanla kaplı, topraklar boşaldığı için sanıyorum bir 10, 15 yıl, 20 yıl sonra yüzde 70'i ormanla kaplı olacak. işte bu kadar yoğun bir orman varlığı içinde, milyonlarca ağaç içinde babamla ormana gittiğimizde evimizin ihtiyacı için ağaç kesmeye, her tarafımız orman, milyonlarca ağaç, "*Baba birini keselim, köye bir an önce dönelim*" derdim. "Hayır, olmaz oğlum" derdi. Babam da ilkokul mezunuydu, kilometrelerce giderdik. O ağaç arardı, şöyle bir baltanın arka tarafıyla vururdu, kulağıyla dinlerdi ağacı ve o binlerce, milyonlarca ağaç içinden birini seçip keserdi. Niye onu seçtiğini

sorduğumda “bu çürümüş, kurumuş, buna kurt işlemiş. Öbürlerini kesmek ve zarar vermek, yıkmak günahtır” derdi.

Yine ben çocukluk eseri toprağı böyle bahar vakti toprağın kabardığında sopayla vurduğumda, sığır güderken, babamla hayvan otlatmaya girdiğimde “oğlum vurma” derdi. “Niye baba” derdim. “Toprak gebe” derdi, toprağın gebe olduğunu söylerdi. Bu da herhalde o binlerce yıllık kültürün bir taşımasıydı, kitaptan öğrenilmeyen şeylerdi bunlar, yaşam tecrübesiydi, bilgilerin üst üste konması, kuşakların bilgi zenginliğini, kültür zenginliğini birbirine aktarmasıydı. Şimdi Kurtuluş Savaşında şu gözden kaçır, toprağı işlemesi için, tahıl üretmesi için, askerin beslenmesi için, milletin aç kalmaması için bazı insanlar askere alınmadı. Bu savaş koşullarında bile çok bilinçli, çok akılcı bir tarımsal politikadır. Şimdi bu dikkatten kaçmasın, bunu bu anlamda hatırlatmak istedim, ama babamdan, anamdan bahsederken iki fakülte bitirmiş olan karşınızdaki Hüseyin Özbek’in de bir iki cahilliğinden, bir iki yanlışından bahsetmek isterim. Bunlardan bir tanesi kendi ilçemde lise öğretmeniyken ilçe tarım müdürlüğündeki arkadaşlarımın da teşvikiyle kültür ırkından diye arpa aldım, onu toprağımıza ekdim. Tabii bizim yöremizde arpadan çorba yapılır, arpa değirmende kırılır, çorba yapılır, ondan bir türlü bizim geleneksel yerli arpamızdan aldığımız tadı alamadım, birincisi bunu paylaşmak isterim. İkincisi yine o

ilçe tarım müdürlüğündeki arkadaşlarımın önerisiyle hirbit mısırı aldım, mısır tohumu. Bizim o tadından yenmeyen, haşladığımızda, közlediğimizde kokusu onlarca metre uzaktan duyulan mısırın tadını da alamadım. Bir yerde tohumumuzu da bozmuş olduk, tohumumuzu da “piç etmiş” olduk, bu da benim kabahatimdir. Türkiye’de bu kadar cehalet ancak diplomayla olur diyenlerin bazı kabahatleri var, bu kabahatleri ben bir özeleştiri olarak sizlerle paylaşmak istedim.

şimdi ben geçtiğimiz hafta sonu memleketimdeydim, fırsat buldukça da gidiyorum. Bir arkadaşım var, emekli öğretmen, ilçemde de Atatürkçü Düşünce Derneği şube başkanı. Bu arkadaşım köyde buğday eker, köye çıktık tabii, eski günleri yad ettik, hayvan otlattığımız yerleri gezdik. Beni tarlalara götürdü, çok da özenir tarlaya, ama domuz mahvetmiş, eskiden böyle olmazdı. Tek tük domuz olurdu, ama bahçelere, bostanlara, tarlalara da bu kadar zarar vermezdi. Nedenini sordum, kurt kalmadı dağlarda dedi. Doğadaki denge bozulduğunda, ormanda kurdu yok ettiğinizde doğa içindeki denge de bozuluyor. Kurt ne yapıyor? Domuz yavrularını yiyor, onların nüfusunu dengede tutuyor, en azından doğadan, doğanın verdikleriyle besleniyorlar, insanın ürettiklerine de fazla zarar vermiyorlar. Kurt da karnını doyuracak, etobur bir hayvan, arada bir o da kuzularımızı, koyunlarımızı yedi, ama şimdiye kadar yedikleri içtikleri de helali hoş

olsun bizden tarafı., o da beslenecek tabii. Şimdi uluslararası tekellerin kurtluğu çok daha fazla, domuzluğu da çok daha fazla. İnsanlara ve insanlığa, insanlığın ürettiği değerlere zararı bunlarla kıyas kabul etmez ölçüde fazla.

Son olarak birkaç ay önce İstanbul'da olan, böyle medyanın da çok gündeme taşıdığı bir konuyu paylaşmak isterim, Dünya Su Forumu. Dünya Su Forumuna medyamız çok yer verdi, görsel medya, yazılı medya bunu çok olumlu ve müspet bir biçimde kamuoyuna takdim ettiler. Ben de bu nedir diye biraz araştırdım, hatta bununla ilgili bir de makale yazacak kadar araştırmışım ki Baro Bülteninde bir makalem çıktı. Baktım ki bu Dünya Su Forumunu düzenleyenler birkaç tane su tekeli, bu Dünya Su Forumunu düzenleyen tekeller Hindistan'a girmeden önce pek sıkıntı yokmuş, Hindistan'a bu tekeller girmiş, su özelleştirilmiş, kamusal olmaktan, kamusal bir tüketim metaı olmaktan çıkmış, özel kişilerin, tekellerin metaı haline gelmiş, Hindistan'da ailecek bir arada yıkanmaya başlamışlar. Çünkü tek tek yıkanma ve banyo yapma çok pahalıya geliyormuş, Meksika'da da aynı şey olmuş. Dolayısıyla su tekellerinin el attığı yerde işin çivisi de çıkmış, suyu da. İnsanlar bundan çok büyük zarar görmüş. O nedenle insana saygı, insanlığa saygı, doğaya saygı, paylaşmak, sağlıklı üretmek için herhalde en başta insanlığı unutmamak lazım ve

sömürüye karşı bir tavır almak lazım. Ben bu duygularla hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Av. ALİ YAŞAR ÖZKAN

Baro Başkanımız ve Koordinatör Yönetim Kurulu Üyemiz Hüseyin Özbek gerekli girişi yaptılar ve panelistlerimiz ziyadesiyle bilimsel açıklamalarda bulunacaklar. Bugün burada hep birlikte olmaktan ben çok mutluyum. Komisyonumuz yeni çalışmalarıyla insan hakları ve çevre hakkıyla yakından ilgili olan konulara duyarlı olmaya ve yeni çalışmalar yapmaya devam edecek sizlerin katkıları ve birlikteliğinizle. Saygılarımla efendim.

Sunucu

Son olarak size panelistlerimizi tanıtmak istiyorum. Sayın Nesrin Baytok; Ankara Milletvekili, Bilim Platformu Başkanı, hoş geldiniz efendim. Sayın Profesör Doktor Kenan Demirkol; İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi. Sayın Abdullah Aysu; Çiftçi Sendikaları Genel Başkanı, hoş geldiniz diyorum. Sayın Profesör Doktor Gürol Ergin; Muğla Milletvekilimiz, hoş geldiniz efendim. Uzman Doktor Sayın Yavuz Dizdar, Onkolog ve yazar ve Oturum Başkanımız Sayın Profesör Doktor Doktor Avukat Selçuk Demirbulak. Hepinize iyi paneller diliyorum.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

(İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı)

Evet, değerli meslektaşlarım; yaşı aşağı yukarı benim yaşımla civarında olanlar Henry Kissinger diye bir adamı tanırlardı. Bu 74'de

rahmetli Ecevit'in gerçekleştirdiği, bugün onun bıraktığı mirası savunmak durumunda kaldığımız barış hareketi akabinde şöyle bir cümle sarf etmişti. Petrole sahip olanlar ulusları yönetirler. Yiyeceğe sahip olanlar da insanları yönetirler. Bugün 1930'larda Amerika'da başlayan bu anlayış giderek evrene yayıldı, şimdi 2000'li yıllarda da ülkemizde bu konu tartışılmaya başlandı. Yalnız genetiği değiştirilmiş organizmalar dendiği zaman kendi türünden veya kendi türü dışındaki bir canlıdan gen aktarılarak bazı özellikleri değiştirilen bitki, hayvan ya da mikroorganizmalara genetiği değiştirilmiş organizmalar diyoruz da konuyu genel olarak ortaya koyabilmemiz için ben beş altı makale okudum konuyla ilgili bilgi sahibi olayım diye. Bana jargonu Çince gibi geldi. Bu açıdan Gürol Hocamdan rica edeceğim, genel olarak konuyu ortaya koyabilirseniz Hocam, nedir bu GDO'lar her şeyden önce, neden tehlikeli? Acaba bununla ilgili hukuki yapıda ne gibi eksiklikler var? Sizler parlamenter olarak ne gibi girişimlerde bulunuyorsunuz, acaba Mecliste konuyu anlatabiliyor musunuz? Buyurun Değerli Hocam.

Prof. Dr. GÜROL ERGİN

(Muğla Milletvekili)

Sözlerime başlamadan önce Sayın Başkana özel teşekkür ediyorum, şu bakımdan: Konu her ne kadar GDO'ysa da, bu konunun asıl ilk tehlikeli basamağını

oluşturan Tohumculuk Yasası olmuştur, bunu gündeme getirdiği için özellikle teşekkür ediyorum. O konuda partim adına Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekillerinden biri olarak konuyla doğal olarak yakından ilgiliyim. Bu tasarının neler getirip neler götürdüğünü, daha doğrusu hiçbir Şey getirmeyip, çok Şeyler götürdüğünü bilen bir insan olarak karşınızdayım. Kendimi biraz size tanıtayım, ben 36 yıl niversite ğretim yeliği yaptım, iki dönemdir de Muğla'dan partimin milletvekilliğini yapıyorum. Hacettepe Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümünde çok uzun yıllar Gıda Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığı ve Bölüm başkanlığı yaptım, sonra ayrıldım. Değerli arkadaşlarım; bunu Őunun için söylüyorum, yani bu konularda konuşunca elbette ki bir altyapının olması izleyicinin konuyu anlamasında daha yararlı olur. Syleyenin kimliği de sanıyorum bu konuda anlaşılma anlamında daha etkili olur diye düşünüyorum. Onun için kendimi tanıtma gereğini duydum.

Şimdi Tohumculuk Yasasına gelince hiç uzatmayacağım, Başkan söylenmesi gerekenleri güzel söyledi. Bu yasa geldiği zaman Şöyle tanıımı vardı, daha doğrusu tasarıda, Şöyle diyordu: eşit bir veya birden fazla genotipin birleşmesinden ortaya çıkan ve kendine has özelliklerle tanımlanan, sözü edilen özelliklerden en az biriyle diğer herhangi bir bitki grubundan ayrılan, değerlemsizin çoğaltılmaya uygunluğu bakımından bir bütün olan,

botanik taksonomu içinde yer alan, -lütfeñ edin- geleneksel ve/veya biyoteknolojik yöntemlerle geliştirilmiş olan genetik yapıyı ifade eder. Geleneksel ve/veya biyoteknolojik yöntemlerle geliştirilmiş genetik yapıyı ifade eder. Biz buna şiddetle karşı çıktık, siz bu yasaya biyoteknolojik yöntemlerle ifadesini koyamazsınız, çünkü siz henüz biyogüvenlik yasasını bu Meclisten geçirmediniz. Yıllarca hazırlığı yapılan o yasayı bir türlü getirmediniz, eğer bunu koyarsanız biyoteknolojik yöntemlerden biri de GDO olayı olduğu için siz GDO'lu ürünlere Türkiye'nin kapılarını şimdiye kadar kapalı olarak açık tutuyordunuz, şimdi açık olarak açık tutacaksınız. Bunun için karşıyız dedik. Çok tartışmalar oldu, "burada GDO nerede yazıyor" dediler, vesaire.

Tabii biz bilimsel olarak açıklayınca baktılar ki burada kandırmaca işi fazla işlemeyecek, ama bunlar da öyle tilki kurnazlığı var ki sonuçta şöyle getirdiler maddeyi, baştan okumuyorum, biz biyoteknolojik yöntemleri çıkartın dedik. Onlar hem geleneksel, hem de ve/veya biyoteknolojik yöntemleri çıkardılar. Böylece hangi yöntemle elde edildiği hiç kaale alınmayan bir çeşit tanımlı çıktı ortaya. Siz eğer bir konuda olamayacağı söylemezseniz bütün konular olabilir hale geliyor. Aynen birkaç gün önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptıkları sahtekarlık gibi, aynısını yaptılar. O zaman da yaptılar, tabii biz o zaman bunu biliyorduk, şiddetle karşı çıktık,

ama maalesef önleye-medik. Neyse sonuçta Başkanımın dediği hususlar da içinde olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi konuyu Anayasa Mahkemesine aynı yılın Aralık ayında, 2006'nın Aralık ayında götürdü, ama henüz Anayasa Mahkemesinden bu konuda herhangi bir şey çıkmadı. Yani o yasadan sonra zaten Türkiye'ye GDO'lu ürünün girmesi, tohumun girmesi, Türkiye'de üretilmesi bir anlamda serbest bırakılmış oldu. Oldu arkadaşlar; o yasayı okursanız bu net olarak ortaya çıkıyor.

Şimdi GDO konusu nedir, biz GDO'lu ürün diyoruz, GDO diyoruz, önce bunu bilmekte yarar olduğunu düşünüyorum. Sanıyorum Sayın Oturum Başkanımın da benden isteği başlangıçta buydu. Biraz geç geliyorum isteğe, ama şimdi şöyle: Bir türe başka bir türden gen aktarılarak doğal yapının değiştirilmesiyle yeni genetik özellikler kazandırılmasını sağlayan biyoteknoloji tekniklerine gen teknolojisi diyoruz. Bunu niye bu şekilde açıklıyorum? Çünkü normalde herhangi bir tür başka bir türle birleştiği zaman döl vermez. Yani siz inekle, özür dileirim ben ziraatçı olduğum için bunları affedersiniz demeden söyleyeceğim bundan sonra, bir inekle bir koyunu birleştirdiğiniz zaman herhangi bir yaratık çıkmaz. Yalnız örneğin atla eşek birleştiği zaman katır dediğimiz hayvan çıkar, ama o da asla döl vermez, kısır olur, bunu da bilmemiz gerekir. İşte gen teknolojisiyle yapılmış olan doğada hiç

olmayan bir olayı ortaya koymak, türler arasında bu şekilde gen geçişleri sağlamak, işte asıl tehlike burada yatıyor, bunu özellikle söyledim, çok ayrıntıya da girmeyeceğim. Zaten bunun için İngiliz basınında bu elde edilen GDO'lu ürünlere halk diliyle Frankenstein ürünler veya tohumlar deniyor, denmesinin nedeni de budur değerli arkadaşlarım.

Şimdi bu genler tek başına konmuyor, siz bir geni koyacağınız zaman bununla birlikte başka genleri de koymak zorundasınız. Bunların işlev yapması için tetikleyici denilen bir gen bununla beraber konuluyor, görevi sonlandırması için bir başka gen koyuluyor veya eğer istenirse bir de terminatör gen denilen gen koyulabiliyor. Böylece o tohumun ondan sonraki, yani ürün verdikten sonra yeniden tohum olarak kullanılabilmesini önlemek için bunlar yapılıyor. Dünyaya baktığınız zaman özellikle en fazla soya, mısır ve bunlardan biraz daha az olmak üzere pamuk ve kanola, yani eskiden koza dediğimiz, diğer adı da rapiska olan, kanola denen yağlı tohumda bu yöntemler ciddi olarak uygulanıyor ve dünyada bugün yaklaşık 125 milyon hektar alanda, Türkiye'yi düşünürseniz, Türkiye'nin 76 milyon hektardır bütün alanı, aşağı yukarı bunun 1,5 katı bir alanda bu GDO'lu ürünler üretiliyor. Avrupa Birliğine baktığınız zaman çok ilginç bir durumla karşılaşıyorsunuz, Avrupa Birliği bu ürünlere karşı çok dikkatli, Avrupa Birliğinde yedi ülkede, ama az miktar-

da, yalnızca İspanya'da diğerlerinden fazla olarak bu ürünler üretiliyor. Daha önce üreten bir kısım ülkeler de gördükleri gerekten ötürü bu ürünleri üretmekten vazgeçmişler. Sonra Avrupa kural koymuş, diyor ki, herhangi bir üründe yüzde 0,9 orandan fazla GDO'lu ürün varsa bunu mutlaka belirtmek zorundasın. Biz de böyle bir şey tabii henüz yok.

Niye transgenic bitki üretiliyor dediğiniz zaman söylenen şu oluyor, dünya açlık tehlikesiyle karşı karşıya, açlığı ve yoksulluğu gidermek için ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için bunu yapmak zorundayız. Çünkü verimliliği arttırıyor, çevreyi koruma anlamında daha az ilaç kullanımına neden oluyor. Yani biz o ilaçlara pestisit diyoruz, bu ilaçların kullanımının azalmasını sağlıyor. Toprak ve suyu koruyoruz diyorlar ve bir de ürün kalitesini arttırıyoruz diyorlar. Şimdi bunlar böyle mi diye baktığınız zaman rakam vermeyeceğim, genel olarak söyleyeceğim. Sevgili arkadaşlarım; hiçbir zaman bu ürünlerde verim artışı olmamış. Bazıları diyor ki, bu GDO'lu üretim başladıktan sonra mısırdaki şu kadar artış oldu, soyada şu kadar artış oldu. Genel olarak Türkiye'de baktığınız zaman, zaman içerisinde verimlerin arttığını görürsünüz, bu bütün ürünler için söz konusudur. Buğdaya da bakın, mısıra da bakın, Türkiye'nin mısırdaki aldığı ortalama dünya ortalamasının çok çok üstünde. Şekerpancarında aldığı ortalama dünya ortala-

masının çok çok üstünde. Biz GDO'lu şekerpancarı ürettiğimiz için bunu almıyoruz, tekniğine uygun üretim yaptığımız için bu verimleri alıyoruz. Onun için verim artışı sözünün havada kaldığını gördük.

Daha az ilaç kullanımına gelince tam aksine özellikle herbisit dediğimiz yabancı ot öldürücülerine karşı bu ilaçlar eskisinden daha fazla kullanılıyor. Bunun nedeni de şu, bu yabancı ot öldüren ilaçlar bu yabancı otları öldürdüğü gibi sizin asıl bitkinize de zarar veriyor. Şimdi siz ben bu ilaçlara dayanıklı, bu ilaçlardan etkilenmeyen ürünü üretiyorum dediğiniz zaman orada gösterdiğiniz titizlik ortadan kalkıyor, daha fazla herbisit kullanıyorsunuz, yani bu yabancı ot öldürücü ilaç kullanıyorsunuz. Bu bakımdan da işte ilaç azaldı, vesaire lafı da ortada kalıyor. Aynı konuya haşere öldürücüsü dediğimiz insektisitler açısından baktığımız zaman da aşağı yukarı aynı miktarda insektisit kullanıldığı uzun yıllara dayalı araştırmalar sonucunda görüşmüş. Yani ne kullanılan ilaç miktarında bir azalma var, ne verimlilikte bir artış var, yalnız kullanılan ilaçlar değişti, kullanılan ilaçlar şimdi o GDO'lu tohumu üreten firmaların kendi ilaçları oldu. Yani o firmalar bir de bu yönde bir kurnazlıkla kendileri dünyanın en büyük ilaç firmaları haline geldiler. Ben sağlık yönünden ortaya çıkardığı risklerden söz etmeyi en azından kendi adıma ayıp bir davranış bulurum burada çok değerli iki sağlıkçı olduğu için, onlara hiç girme-

yeceğim, ama bir ziraatçı olarak da çevresel risklerden söz etmem gerekir.

Sevgili arkadaşlarım; çevreyi koruyucu denilen bu GDO'lu ürünler aslında çevreyi bugüne kadar olandan çok daha ciddi miktarda sıkıntıya sokacak bir yöntemi oluşturuyor. Niçin böyle söylediğimize şöyle bakabiliriz: Bir kere bu genler toksik madde üretiyorlar. Zaten o toksik madde üretilmesi o haşereler lmez, yani o bitkilerin asıl özelliği içine bırakılan gen vasıtasıyla toksik madde üretim kendisine saldıran o böcekleri, haşereleri o toksik maddeyle, yani zehirli maddeyle öldürmek. İşte bu zehirli maddeler dediğimiz toksik maddeler bu bitkilerin yetiştirildiği toprağa ve suya bulaşıyorlar. Bu çok ciddi bir evre kirliliği yaratıyor. Nitekim *basilios trungiensis* denen bakterinin ürettiği endotoksinlerin toprakta 33 hafta kaldığı araştırmalarla belirlenmiştir. Ayrıca terminatör dediğimiz, yani artık o tohumun bir yıldan sonra tekrar kullanılmasını önleyen teknoloji gereği tohumlar üreticiye verilmeden ve yüksek dozda antibiyotikle bulaştırılıyor. İşte o antibiyotikler de toprağa bulaşarak çevreye o anlamda zarar veriyor. Biraz önce söylediğim gibi klasik herbisitler bitkilere, yani ana bitkiye de zarar verdiği için çok dikkatli ve ölçülü kullanılıyordu. şimdi nasıl olsa bu bitki herbisitten, yani yabancı ota zararlı olan bu ilaçtan zarar görmüyor diye daha dikkatsiz ve çok o ilaçların kullanımının olması da yine çevreye büyük zarar veriyor.

Bunun dışında fauna dediğimiz o yörenin hayvansal ve böcek yapısıyla flora dediğimiz bitkisel yapısına da dikkat ettiğimiz zaman ikisinin de yine bu işlemlerden zarar gördüğünü görüyoruz. Çünkü faunaya baktığımız zaman transgenic bitkilerin faunada yararlı akraba türlerin yok olmasına ve yeni zararlı popülasyonların oluşmasına neden olabileceği bugün geniş olarak tartışılıyor. Özellikle transgenic mısırlardaki basilius trunziensis genlerinin sadece koçan kurtlarına etkili olduğu söylenmesine karşın bunların o yöredeki mısır bitkileri arasında yetişen ve üzerinde bol miktarda mısır çiçek tozu bulunan bitkilerle beslenen kral kelebeklerini öldürdüğü, ayrıca yararlı böceklerden hanımböceğini de öldürdüğü çok net ve açık olarak bugün saptanmış, bunlarla beslenen arı ve kuşların da yine zarar gördüğü ortaya çıkmıştır. Sütün bunlar faunada görülen zararları ifade etmektedir. Floraya gelince şimdi bu çiçek tozları bir kilometre, iki kilometre, üç kilometre gidebilir. Bunlar böceklerle de götürülebilir, rüzgarla da gidebilir, kuşlarla da götürülebilir. İşte bu transgenic bitkilerin çiçek tozları kendi akrabaları olan yabani türlerine gittiği zaman onlara da bulaşıyor ve onlar üzerinde zararlı oluyor. Bu bakımdan flora da çok büyük zarar görmektedir. Bu transgenic mısırlardan yabani mısırlara, transgenic çeltikten yabani kırmızı çeltiğe gen geçişlerinin olmasıyla kanıtlanmıştır.

şimdi sosyoekonomik riskler var, bunlardan biri nedir? Her yıl bu tohumları değiştirmek zorunda olması bir kere o çiftçiye büyük bir külfet getirecek ve küçük çiftçi ortadan kaldıracak. Hiçbir küçük çiftçi her yıl para verip tohum alamaz arkadaşlar, bir kere onu ortadan kaldırıyor. Ayrıca bu tohumlar normal tohumlardan da yüzde 25'le yüzde 100 arasında daha pahalı tohumlar, bu da ayrıca etkili olacak. Bunun dışında tek tip çeşit ve ilaç kullanılmış olması zamanla yerli çeşitlerin tamamen ortadan kalkması gibi bir sonuç ortaya koyacak ve bütün çiftçileri o firmalara bağlamış olacak, onlara mahkum durumda bırakacak. Bir de çeşitlerin karışması olayı var, şimdi bir bölgede siz diyelim ki organik tarım yapıyorsunuz, onun üç beş kilometre ilerisinde de bu transgenic ürünleri üretiyorsunuz. Bu transgenic ürünlerin çiçek tozları organik tarım diye yaptığımız o ürünün organik olmasını tamamen ortadan kaldırıyor. Hatta onu transgenic bitki durumuna getiri-yor. Bu son derece önemlidir, nitekim bu konuda Amerika'da bir organik mısır çeşidi transgenic yapıya dönüştüğü için bunların hepsinin imha edilmesi gibi bir durum olmuştu.

Ticarette de sıkıntı yaratır, şimdi bugün Avrupa Birliği eğer siz transgenic bitki üretmiyorsanız bile sizden alışveriş yaparken ürettiğiniz ürünün transgenic ürün olmadığını kanıtlamanızı istiyor. Biz de bu ürünlerin ticaretini yapacağımıza göre ve en büyük

alıcımız Avrupa olduğuna göre demek ki bundan sonra o konuda çok büyük bir sıkıntıyla karşı karşıya kalacağız. Türkiye'de 98-99 yıllarında çeşitli araştırma enstitülerinde transgenic bitki üretim denemeleri yapıldı. Bu pamukta da yapıldı, mısırdaki da yapıldı, patat-este de yapıldı. Fakat çok ilginçtir, bunların sonucu hiç açıklanmadı. Bunlar araştırma, araştırma sonucunun açıklanması için yapılır, açıklanmadı ve daha da önemli olanı bu araştırma yapıldığı zaman Alan Denemeleri Değerlendirme Kurulu diye bir kurul kuruldu. Onun başına Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden bir Profesör, Murat Özgen getirildi. Fakat bir süre sonra bu kurul dağıtıldı ve hiçbir işlev görmedi, ama Türk milletinin orada elde edilen sonuçları herhalde bilme şansı, hakkı olmalıdır diye düşünüyorum.

Sözlerimin artık sonlarına geliyorum. Çünkü benim anlatacaklarımın önemli bir kısmını diğer arkadaşlarımız zaten anlatacaktı. Şunu özel olarak söylüyorum, Türkiye'de Başbakan dahil, o Başbakanın Meclisi zorlayarak çıkardığı yasaları altını imzalayarak hiç tereddüt etmeden Resmi Gazeteye gönderen Cumhurbaşkanı dahil hiç kimse GDO'lu ürün ekimi yapıyor mu, GDO'lu hammaddenin ithalatı ne durumda, GDO'lu hammaddenin yem rasyonlarına kullanım durumu nedir, dolu hammaddenin işleme süreçlerinde kullanımı ne alemedir sorularına gerçekçi yanıt verecek durumda

değildir. Türkiye o kadar belirsiz bir ülke konumuna getirilmiştir ve Türkiye kesinlikle tarımsal üretimini arttırmak için GDO'ya gereksinim duyan bir ülke değildir. Bizim gereksindiğimiz konvansiyonel dediğimiz geleneksel tarımın koşullarını sağlamaktır. Topraksız köylüye toprak verip onu çok istediği halde olamadığı üretici durumuna getirmektir. Yıllardan beri ihmal edilen, susuzluktan kavrulan topraklara su götürmektir. Çiftçinin girdilerinden alınan insafsız TV ve KDV uygulamalarına son vermektir. Çiftçinin ürününü yok pahasına satmak zorunda kalışını önlemektir. iftiye verilen desteği hiç olmazsa yasada yazılı miktara çıkarmaktır. Çiftçinin örgütlenmesine engel çıkarmak yerine örgütlenmesine önayak olmaktır. Türkiye'nin üretim sorunu yoktur, Türkiye'de sorun yöneticilerin Türkiye'de rimi sınırlandırma isteğidir. Onların dış talimatla böyle bir davranış içerisinde bulunmasıdır. Yoksa Türkiye'de Türk insanını da doyuracak, dışarıya da istediği kadar ihracat yapabilecek tarım yapabilme koşulları vardır. Yedi yıl süresince iftiyi üretemez hale getirip ondan sonra are olarak GDO'yu göstermek ahlaklı bir davranış olamaz, olsa olsa Türk çiftçisini uluslararası şirketlere tutsak etmek, Türk ulusunu da sonu hüsranla bitecek bir mace-
raya sürüklemek olur.

Hkmet hazırladığı biyogüvenlik yasa tasarısıyla insanımızı GDO'lardan koruyacak düzenlemeler getirecek yerde tam aksine l-

keye GDO'lu tohumu ve GDO'lu ürünleri en rahat sokma yollarını ortaya koyuyor. Kendi halkının sağlığı ve çıkarını kollamak yerine de transgenic ürün üreticisi uluslararası firmalarla, onların yerli işbirlikçilerinin çıkarının bekçiliğine soyunuyor. Biz biyogüvenlik yasası Tohumculuk Yasasından önce çıkmalıdır derken böylesi bir yasayı değil, aksine Tohumculuk Yasasıyla yapılacak düzenlemelerin halkın sağlığını koruyacak bir yapıda biçimlendirilmesini sağlayacak, gerçekten biyolojik güvenliğimizi güvence altına alacak bir yasa olacağını ümit ettiğimiz için istemiştik. Şimdi tam tersi bir durumla karşı karşıyayız. Biyogüvenlik yasa tasarısı biyolojik çeşitliliği, gen kaynaklarını, çiftçinin tohumluk hakkını ve insan sağlığını korumaktan uzak bulunmaktadır. Bu tasarı izin mekanizmasını düzenleme yerine, GDO'ların riskini dikkate alarak tarımsal sistemlerde GDO yasağına dayalı bir biyogüvenlik sistemi oluşturmalıdır. Çıkarılacak biyogüvenlik yasası GDO'lu ürünlerin üretimini onaylayan bir mevzuat değil, tam aksine üretimini engelleyecek, dış alımını kontrol altına alacak, gerekli etiketlemeyi sağlayacak, halk sağlığını ve toplum yararını gözetecek şekilde olmalıdır.

GDO'ya hayır dememizin çeşitli nedenlerini özetlersek insan sağlığı için bilinen ya da belirsiz riskler oluşturması, biyolojik çeşitliliğe zarar vermesi, ekolojik dengeyi bozması, tohum firmalarına ekonomik bağımlılık yaratmasını sayabiliriz. Biyogüvenlik hukuku

tohum ve gıda tekellerinin değil, biyolojik varlığımızın ve tarımın geleceğini g¼venlik altına almalıdır. Bu nedenle riskli olduğu kabul edilen genetiği değiştirilmiş ¼r¼nlerin ¼retim ve t¼ketime asla izin verilmemelidir. T¼rkiye g¼mr¼klerde ve i piyasalarda etkin bir denetim mekanizması kurarak çevreye ve sağlığa zarar vermediği kanıtlanıncaya kadar ister tohum, ister ¼r¼n, isterse işlenmiş ¼r¼n biçiminde olan GDO'yu ¼lkeye sokmamalıdır. T¼rkiye'nin 2004 yılında imzalayarak taraf olduğu Cartagena Protokol¼n¼n ihtiyatlılık ilkesi de bunu gerektirmektedir. Şimdi biyog¼venlik yasa tasarısına baktığımız zaman orada bir tek sınırlama g¼r¼yoruz. Diyor ki, bir yaşına kadar olan bebekler ve ¼ yaşına kadar olan k¼¼k çocuklara bu GDO'lu ¼r¼nler kesinlikle verilmez. O kadar ahmakça bir ifade ki, bu bebekler s¼t¼ kimden alıyor? Annesinin memesinden alıyor. O anne, ben s¼t¼l¼k konusunda uzmanım, o anne o çocuğa o s¼t¼ veriyorsa ve kendisi GDO'lu ¼r¼n yiyorsa aynen o yavruya geçmez mi? Madem siz bebeği korumasız bir canlı olarak g¼r¼yorsunuz, GDO'nun da ona zarar vereceğini d¼ř¼n¼yorsunuz, o zaman annesinin bu g¼daları almasına nasıl izin verirsiniz. Değerli arkadaşlarım; bu son derece ¼nemli bir konudur.

Son s¼zlerim şunlar, hiç kimse açlığı transgenic ¼retime gerekçe olarak g¼stermesin. Açlık bir toplumsal ve politik sorun olup ¼r¼n yetersizliği değil, gelir dağılımindaki

adaletsizlik bugün yaşanan açlığın tek ve gerçek nedenidir. Bu nedenle giderek büyüyen açlık sorunu üretim teknolojilerinin yarattığı ya da çözeceği bir sorun değildir. Bugün dünyada 850 milyon insan günde bir doların altındaki gelire yaşıyorsa, yani dünyadaki her yedi insandan biri açsa yapılması gereken bu adaletsiz düzeni değiştirmektir. Aynı durum ülkemiz için de geçerlidir, verdiği rakamlara her ne kadar güvenemesek de Türkiye İstatistik Kurumunun rakamlarına göre Türk insanının yüzde 18,5'i, yani 13 milyonu gıda ve gıda dışı harcamaya yetmeyen bir gelire sahiptir, yani yoksuldur. Nüfusumuzun yüzde 0,54'yse resmen açtır, yani yatağa her gece aç girmektedir. Bu sorunun çözümü ulusüstü firmaları zengin etmek değil, gelir dağılımı adaletsizliğini ve yoksulluğu gidermeye çalışmak olmalıdır. Bilim ve teknolojinin insanlık yararına kullanımını açısından biyoteknolojik çalışmalar insan sağlığına ve çevreye zarar vermeyecek biçimde sürmeli. Sürecin iyi değerlendirilmesi ve yarına hazırlanmak üzere belirlenmiş alanlarda bilimsel çalışmalar sürdürülmelidir. Ayrıca toplumda oluşan bilgi kirliliğinin önlenmesi açısından üniversitelerin ve bilim insanlarının konuya ilişkin çalışmaları da dikkate alınmalıdır. Bilmeliyiz ki mısıra verilen gen mısır koçan kurdunu öldürmekte, kurtlar yok olduğunda doğada yalnızca bu kurtla beslenen kuşlar da kurtçuklarla birlikte yok olmakta, bu kuşların gerçekleştirdiği

bitki tozlaşması olamayacağından bitkiler de zarar gormektedir. Doğanın dengesi kaçınılmaz bir biçimde alt ve st olacaktır, ama ulusüstü Şirketler ve onların içimizdeki uzantıları maalesef mutlu olacaklardır diyorurum.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBUŁAK

Evet, Sayın Ergin'e düşüncelerini tüm içtenliğiyle bizimle paylaştığı için teşekkür ediyoruz. Sayın Ergin'in altını çizdiği bizim mesleğimizle ilgili konu yasal mevzuat henüz olmadığından bugün genetiği değiştirilmiş organizmaların analizi ülkemizde yapılamıyor yasal açıdan. Bu itibarla 1600 ürünü ilgilendiren bu genetiği değiştirilmiş organizmaların ülkeye girişi büyük bir serbesti içinde. Oysaki bu konuda Türkiye'mizde bir altyapı var, dokuz tane laboratuvar var bu analizi yapabilecek kapasitede. Bunun dördü Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde, beşiyse üniversitelerimizin bünyesinde. Daha önce bu ulusal biyogüvenlik yasa tasarısı 2005'li yıllarda natamam biçimde Türkiye Büyük Millet Meclisine geldiği zaman GDO'ya Hayır Platformu 100 binden fazla imza toplayarak, bir sivil hareket olarak 100 binden fazla imza toplayarak olayı Dilekçe Komisyonuna aktarmıştı ve her nasılsa duyarlılık gsterilip yasa tasarısı taslağı da tekrar Tarım ve Köyişleri Bakanlığına iade edildi.

şimdi ülkemiz demin Sayın Başkanımızın da altını çizdiği gibi Cartagena Protokolünü

imzalayıp onun tarafı olmuş durumda. Bu tür uluslararası sözleşmeler tabii nihai tahlilde Anayasamız uyarınca kanun hükmünde kararname niteliğini taşımakta, ama bunun 2000'li yıllardan başlayarak bugüne kadar yasallaşmaması da ayrı bir sorun yaratmakta. Nitekim kanun hükmünde kararnameleri biz daha önce 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnamenin bu yılın başında, geçtiğimiz yılın Aralık ayının sonunda Ceza Kanununda yapılan değişiklik sonucu 9 bin davanın birdenbire boşlukta kalmasıyla yaşadık. O alanda hemen mevzuat konusunda çalışmalara başlandığı halde demin Profesör Ergin'in de altını çizdiği konu olan ulusal biyogüvenlik yasa tasarısı konusunda henüz hazırlık bitmiş durumda değil. Yalnız Danıştay verdiği kararlarla zararsız oldukları kanıtlanıncaya kadar genetiği değiştirilmiş organizmalı ürünlerin Türkiye'ye giremeyeceğini kabul etmiştir. Bu itibarla Danıştay 8. Dairesi kamusal yararı şu anda korumaya çalışmaktadır, tabii ki eksik olan ulusal biyogüvenlik yasa tasarısının bir an önce yasalaşmasıdır.

Bu alanda tabii izlenmesi gereken çok önemli bir aile var. Demin dedim ki bu konular 1930'larda Amerika Birleşik Devletlerinde tartışılmaya başlandığı zaman bir ailenin petrolün yanı sıra biyoteknoloji alanlarına da yatırım yaptığı görülüyor. Bu aile kimdir? Bugün Birleşik Devletlerin âdeta yönlendirici ailelerinden en önemlisi olan Rockfeller ailesi

ve o zaman da söylenen, bugün de bir başka açıdan bir gerçek olan dünya nüfusunun yüzde 6'sını ihtiva eden Birleşik Devletler bugün 10 milyon kilometrekare sahaya, alana sahip, toplam gayri safi milli hasılası da 14 trilyon dolardır. Yani pratik olarak söylemek gerekirse 306 milyon nüfusu vardır, 14 trilyon gayri safi milli hasılası vardır, pratik olarak söylemek gerekirse fert başına düşen milli geliri 47 bin dolar civarındadır. Bu Avrupa Birliği ortalamasından daha üsttedir, Avrupa Birliği ortalaması da hepinizin bildiği gibi, 5 milyon kilometrekarelik bir alana sahiptir, 498 milyon nüfusu vardır ve 17 trilyon gayri safi milli hasıla, bunun Türkçe'si de fert başına düşen milli gelir 34 bin dolardır. Şimdi Birleşik Devletler kendi farklılığını muhafaza etmek istiyor, muhafaza ederken de "International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications" denilen bir kuruluş, ISAAA'nın istatistikleri evrende üçüncü sanayi devrimini yaşadığımızdan âdeta yayılıyor ve yanlış yöne doğru götürüyor çoğ zaman da. Dünya alışma rgt, International Label Organizasion'a göre dünyada bir milyar 300 milyon ifti var, bunun yüzde 1'i olan 13 milyon ifti genetiği değiştirilmiş organizmaları kullanmakta ve ayrıca yapılan araştırmalarda bu biyoteknoloji Şirketleri sonunda o ülkede monokültür, tek bir alanda üretim yapılmasına yol açıyor. Bunu demin Hüseyin zbek de bahsederken ithalattan bahsetti, bu da ufak bir rnek.

Acaba bunlar ne kadar doğrudur diye sormak isterim Sayın Aysu'ya, Sayın Abdullah Aysu'ya, Çiftçi Sendikaları Genel Başkanı ki üye adedi de yaklaşık 22 bin yanılmıyorsam. Buyurun Sayın Aysu.

ABDULLAH AYSU

(Çiftçi-Sen Genel Başkanı)

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın Baro Başkanı ve değerli konuklar; hepinizi Çiftçi Sendikaları adına saygıyla selamlayarak sözüme başlama istiyorum. Şimdi Amerika Birleşik Devletlerinin Tarım Bakanlığının önceki Müsteşarı şöyle bir söz sarf ediyor. Diyor ki, “*gıda güçtür, onu davranışları değiştirmek için kullanırız. Bazıları bunu rüşvet olarak adlandırabilir, özür dilemiyoruz*” diyor, bu netlikle yaklaşıyor. Sevgili Başkanın da az önce sözünü ettiği gibi Henry Kissinger'in nasıl yaklaştığı çok net anlaşılıyor. Bu ikisinin görüşlerini yan yana getirdiğimizde Amerika Birleşik Devletleri gıdayla birlikte dünyanın üzerinde bir gıda egemenliği kurarak egemenliği ele geçirmek istiyor. Yani çok özet biçimiyle Amerika Birleşik Devletleri gıdayı cephanelik olarak görmeye başladı. İşte GDO bunun bir parçası, genetiği değiştirilmiş organizmalar bunun bir parçası. Bu nedenle ben genetiği değiştirilmiş organizmaları 10 soru ve cevapla sizinle paylaşmak istiyorum.

Birincisi çiftçilerin hasatta tohumunu ayırma hakkı elinden gidiyor mu gitmiyor mu? Şimdi arkadaşlar; biz çiftçiler olarak

ürettiğimiz üründen tohumluluğumuzu ayırdığımız sürece çiftçiyiz. Eğer ürettiğimiz üründen tohumumuzu ayıramıyorsak ve o tohumu da kullanıyorsak biz çiftçi değiliz. Bu çok net bir tanımdır, birçok çiftçi tanımı vardır, ama asıl tanım budur. Bunu ayıramıyorsak o zaman demek ki biz çiftçi değiliz. O zaman bu üretim sürecinde demek ki bizim bitki üretme hakkımız elimizden alınıyor, yani üretim hakkımız elimizden alınıyor ve mesleğimiz ortadan kaldırılıyor. Bir kere bu meseleye bu netlikte yaklaşmak lazım. Genetiği değiştirilmiş organizmalar tam da böyle bir şey. şimdi bu konuda çok daha ileri düzeyde genetiği değiştirilmiş olan tohumları kullanan Kanadalı çiftçilerle yapılan bir araştırmayı sizinle paylaşmak istiyorum. 1566 çiftçi arasında yapılan araştırmada çiftçilerin, bu genetiği değiştirilmiş tohum kullanan çiftçiler arasında yapılan bir araştırmadır, 1566 çiftçi arasında yapılan araştırmada çok net bir biçimde yüzde 83'ü karşı çıkıyor. Bizzat üreten kişi karşı çıkıyor, istemiyor, bu şekilde üretmek istemiyor. Gerekçe olarak da diyor ki kazancım düştü. Sevgili önceki Başkanın da söylediği gibi, Gürol Hocamın da söylediği gibi kazançlar düştü diyor çok net bir biçimde. Gıda arzı şirketlerin eline geçti diyor. Doğal bitkilerin ve ürünlerin risk altına girdiğini ifade ediyor ve piyasa kaybına uğradıklarını açıklıyorlar. Yani biz çiftçiler henüz daha burada uygulamaya geçilmeyen bu sistemle belki söz söyleme

hakkımız daha azdır, belki sadece öngörülede bulunuruz, ama net olarak bunu üretenler istemiyor. İstememesine rağmen hayat devam ediyor.

Şimdi ikinci sorumuz canlıya sahip olmak mümkün mü? Bakın; insanoğlu ilkönce, üretime geçmeden önce buğdayın kendisi yabancı bir otu. Bu yabancı otun kendisi her yıl belli bir süreden sonra tohum başakları çatlayarak döktüğü için bir türlü üretim yapamıyordu. İnsanoğlu bunu takip ederek bunun başaklarını dökmeyenler içinden seçerek ayırt ede ede buğday üretimine başladı ve bu çalışmanın devamı olarak aynı şekilde arpa da, pirinçte ve birçok üründe bu şekilde devam etti. Yani bu bizzat 10 binlerce yıldır çiftçilerin kendisinin geliştire geliştire bugüne kadar getirdiği türlerdir. Şu andaki tükettiğimiz her şey bunlardır, ama bugün genetiği değiştirilmiş organizmaları üreten şirketlerin sahipleri bunu patent yoluyla sahipleniyorlar, diyorlar ki *“bu mal benim, bu buğday benim, bu arpa benim”* ve bir adım ileriye gidiyor, diyor ki, *“bu mal benim olduğu için istersem üretime sunarım, istemezsem sunmam”* Hem doğada hiç ilgisi olmadığı bir şeye gidip bir gen eklemiş olması suretiyle o bitkiye sahip oluyor ve kullandırtmıyor da, *“bunu kullanamazsın da, bu mal benim”* diyor. Çünkü patent alarak sahipleniyor, isterse kullanıyor, isterse kullanmıyor, isterse piyasaya sunuyor, isterse sürmüyor. Dolayısıyla bu bir canlıya sahip olma anlamına geliyor. Bu konuda Papa 16.

Benedict ne diyor bakın: *“Tanrı olmaktan, tanrının yerini almaya çalışmak riskli, tehlikeli ve delice bir cürettir bunların yaptıkları”*

Genetiği değiştirilmiş tohumlarda ilaç kullanımı az mı çok mu? şimdi şirketlerin iddiası biz bu genetiği değiştirilmiş tohumları kullandırtarak daha az ilaç kullandırtıyoruz diyorlar, veriler hiç de öyle değil. Arjantin’de, en çok Arjantin’den örnek veriyoruz, çünkü genetiği değiştirilmiş tohumlarla en çok retim Arjantin’de yapılıyor. Orada 1996 yılında 13,6 milyon litre ilaç tüketiliyor. 2008 yılına gelindiğindeyse 200 milyon litre ilaç tüketilmeye başlanıyor. Bu süre içerisinde genetiği değiştirilmiş tohum kullanım miktarı dört kat artıyor, ama ilaç kullanım miktarı 16 kat artıyor. Demek ki iddia ettikleri gibi daha az ilaç kullanma söz konusu değil, bunu rakamsız olarak Gürol Hocam açıklamıştı.

Genetiği değiştirilmiş organizmalar, yani genetiği değiştirilmiş tohumlarla yapılan üretim verimliliği arttırıyor mu? Kesinlikle arttırmıyor. Bakın; Amerika’da üniversitelerin yaptıkları araştırmalarda 15 bin küsur alanda araştırma yapılıyor. 15 bin küsur alanda yapılan araştırmada ortaya çıkan sonuç şu, yüzde 5,3 oranında genetiği değiştirilmiş tohumla yapılan üretim daha az verimli. 1990’da tekrar aynı sonuçlar kontrol ediliyor, tekrar üretime açılıyor ve gene yüzde 5,3 olduğu teyit ediliyor, 2000 yılında da aynı şekilde yüzde 5,3 olduğu teyit ediliyor. Daha sonra 2001 yılında Nebraska niversitesinde

yapılan araştırma sonucunda bunun yüzde 9'a çıktığı tespit ediliyor. Dolayısıyla verimli değil. Gene bizim kendi ülkemizden örnek verecek olursak, bir kıyaslama yapacak olursak şimdi dünyadaki pamuk üretim ortalaması, verimlilik ortalaması 775 kilo, Türkiye'deyse 1333 kilo olarak bizim bir üretimimiz var. Genetiği değiştirilmiş ürünle üretim yapılan Hindistan'da 553 kilo, Arjantin'deyse 483 kilo, yaklaşık bizim üçte birimiz oranında. Yani bizim onların genetiği değiştirilmiş pamuk tohumunu kullanmamız gerekmiyor çok net bir biçimde.

Genetiği değiştirilmiş tohum üretimi toprağa zarar verir mi? Şimdi hemen kestirmeden zarar verir deyip geçmek mümkün, ama şöyle bir örnek vermek istiyorum. Biz çiftçiler tek başımıza üretim yapmayız. Biz gideriz traktörle süreriz, tohumumuzu atarız, gübremizi kullanırız, hasadımızı yaparız, bu bizim bunu ürettiğimiz anlamına gelmiyor. Çünkü toprakta bir hektar arazinin üzerinde iki ton canlı yaşıyor. O canlılar bir fabrika gibi çalışırlar ve bu canlıların kendisi toprağı yeniden üretirler ve o toprağın kendisini besin haline getirirler. O besini bitki alır, yer. Yani nasıl biz mutfaklarda yemeğimizi hazırlıyorsak aynı şekilde o mikroorganizmalar, solucanlar, kertenkeleler, fareler, hepsinin faaliyeti sonucunda bu toprak yemek haline dönüşür ve onu da gelir afiyetle bitki yer, sonra bize de meyvesini sunar. Dolayısıyla böylesi bir sistemin kendi

sisteminin içerisindeki bu donuşum işte bu Sevgili Guro! Hocanın da soylediği gibi BGE'yle ortadan kaldırılıyor. Yani genetiği değiştirilmiş tohumlarla ortadan kaldırılıyor, çünkü bu tohumların içerisinde yizde 25 oranında zehir ureten, koklerinde zehir ureten ve bu canlıları olduren bir sistemin kendisi var. Dolayısıyla tohumdan sonra en onemli uretim aracımız olan toprağın kendisi, uretimin beşiği olan toprağın kendisini kullanamaz duruma sokacağız sure içerisinde. Dolayısıyla bu kabul edilebilir bir durum değildir.

Bizim Guro! Hocayla konumuz çok çakışıyor, dolayısıyla benzer şeyleri çok fazla soyluyoruz. Çünkü Mecliste ve meslek olarak bizleri savunan bir Ağabeyimiz ve sonuçta birlikte uretim yapıyoruz, yani birbirimizden beslenerek uretim yapıyoruz. Yedinci sorumuz, genetiği değiştirilmiş tohumların biyoçeşitlilik uzerinde etkisi var mı? Var, yani çok net bir biçimde vardır. Genetiği değiştirilmiş tohumların polenlerinin ruzgar kanalıyla 30 kilometre oteye kadar gittiği tespit edilmiştir. Hepimiz de biliriz ki bir arı kalktığında beş kilometre oteye kadar gidebilir. Dolayısıyla bu polenlerin taşıyıcılarının daha once soylenildiği gibi genetiği değiştirilmemiş, yani organik tarım yapılan urunlere de bulaşıp onu değiştirme ve onun yabanilerini değiştirme ve biyoçeşitliliği azaltma gibi bir ozelliği kesindir. şimdi hep genel olarak

genetiği değiştirilmiş organizmalardan söz edilirken aşağı yukarı hep böyle tohum çok fazla öne çıkar, ama esas olarak hayvancılıkta da gen çalışmaları vardır, size bir de ondan örnek vermek istiyorum. Gen mühendisliği hayvan yetiştiriciliği için sağlıklı ve başarılı olmuş mudur? Şimdi BGE hormonunun kendisinin kullanıldığı hayvancılıkta bunun çok tehlikeli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kanıtlarıyla ortaya çıkmıştır. Onun için 10 yaşında, 11 yaşında, 12 yaşındaki erkek çocuklarda memelerin nasıl çıktığı ortaya çıkmış ve kanıtlanmıştır. Dolayısıyla bu önemli ölçüde dünya üzerinde de yasaklanmıştır, ama daha üç yıl önce Türkiye'de Kırıkkale'deki bir çiftlikte bu ilaçlar yakalandı. Çünkü kısa sürede daha fazla et bağlıyor. Gürol Hocam daha iyi bilir, çünkü zooteknisyen olduğu için konuya daha hâkimdir, ama bunun çok net bir biçimde kısa sürede et bağlıyor olması nedeniyle kaçak yollardan bu hormonlar gelip kullanılıyor ve ciddi bir biçimde de sağlık tehlikesi var. Erkekleri dişileştiriyor, dişilerde de erkek hormonu oluşturuyor. Dolayısıyla sadece tohum değil, sorun hayvancılıkla da birebir ilgili.

Dokuz, gıda kriziyle genetik tohum üreticilerinin ilişkisi var mı? Var, yani çok net bir biçimde var. Onu da şöyle ifade edebiliriz, böyle çok sevimli bir biçimde bir söz söylenir, biyoyakıt, biyoyakıt diye bir söz söylenir. Şimdi esasında yakıtın biyosu olmaz, biyo

şirinleştirme sözüdür, onun adı agro yakıttır, bitkiden elde edilen yakıttır. Şimdi bitkiden elde ettiğiniz o yakıtın kendisi bir mono ekim sonucu, yani tek ürün ekimi sonucu elde edilir. İşte bunu bir yandan siz kalkıp gıda yerine otomobillerin deposu için kullanırsanız işte o noktadan itibaren gıda krizi başlar. Çünkü bir aracın deposu için kullandığınız benzin için yardığınız arazi bir insanı tam bir yıl besleyebiliyor. Dolayısıyla biyoyakıtta ayrılmış olan tüm arazilerin hepsini karşılaştırdığınız zaman ciddi bir tehlikedir. Burada bir karar vermek gerekiyor, karar şu, biz otomobillerin deposu için mi üreteceğiz, yoksa insanlar için mi üreteceğiz? Bunun kararını vermek gerekiyor, dolayısıyla gıda kriziyle birebir ilişkisi vardır.

Şimdi iki tane değerli hocam varken onların yanında sağlık sorunlarından bahsetmek çok hoş olmaz, ama benim 10. maddem de genetiği değiştirilmiş ürünler sağlıklı mıdır? Birçok deneylerin kendisi göstermiştir ki sağlıklı değildir. İşte insanlar üzerinde deneme yapamadığı için farelerde yapılan denemelerde i organlarının üçte bir oranında küçüldüğü,  nesil sonra üremesini devam ettiremediği kanıtlanmış durumlardır. Ancak daha çok yeni bir şey geldi benim elime, onu sizinle paylaşmak isterim. Fransa'da Cane niversitesinin yaptığı bir araştırma var, bu yapılan araştırma sonucunda çok net bir biçimde erkeklerin spermlerinin azaldığı, genetiği değiştirilmiş ürünler tüketildiğinde

azaldığı ve kadınların yumurtalıklarında da sorun yarattığı netleşmiş. Bunu dünya kamuoyuna bir hafta önce açıkladılar, Böyle bir netlikte Dijon Üniversitesinde yapılan bir araştırmadır, kaynakları da bende mevcut. Bu söylediğim tüm verilerin hepsinin de kaynakları var, isteyen tüm arkadaşlarla paylaşabiliriz ve izin verirsiniz Sayın Başkan çözüm önerilerimizi seri bir biçimde okumak isterim. Bunu özellikle okumak istiyorum, genel olarak irticalen konuşurum, çünkü bu bizim sendikalarımızın genel çözüm önerileri ve talepleridir.

Çiftçi Sendikaları ve Konfederasyonu olarak bu konuda diyoruz ki, *“Kaynakların zenginliğinden doğan genetik ya da biyolojik çeşitliliği korumak amacıyla bakım, değişim ve koruma amaçlı olarak şirketler değil, üretici köylüler her türlü yasal korumaya kavuşturulmalıdır. Tarımsal üretimde asla genetiği değiştirilmiş tohum kullanılmamalı, yerel tohum türlerinin korunmasını ve çeşitliliğinin artmasını sağlayıcı üretim tarzı temel alınmalı. Şirketlerin patent adı altında doğadaki bitkilere sahip olma amaçlı biyo korsanlığına izin verecek yasal düzenlemeler yapılmamalı. Genetiği değiştirilmiş tohum üreticisi şirketlere serbestlik sağlayacak yasalar hazırlayarak şirketlerin çiftçilerden, topraktan ve sudan hırsızlık yapmalarına Meclis onay vermemeli. Gıda önemlidir, yurtttaşlarımızı beslemek için gıda üretmeye öncelik vermeliyiz. Üreteceğimiz gıdalar mutlaka sağlıklı üretilmeli, doğaya*

zarar vermeyecek yontemlerle üretim yapılmalı. Bu amaçla üretici köylülerin yerel bilgiyi koruma ve geliştirme haklarına saygı gösterilmeli. Biyoçeşitlilik doğrultusunda ekim, geliştirme ve koruma amaçlı üretimin yapılabilmesi için bilgi ve özendirme destekleri verilmelidir. Gıda ürünlerinin sunumundaki zincirde saydamlık sağlanmalı, vatandaşların gıdanın nasıl üretildiğine, nereden geldiğine, üretim sürecinde neler kullanıldığına dair bilgi sahibi olmaları sağlanmalı. Bu amaçla sağlıklı üretim ve besleme modelleri desteklenmeli, sağlıklı beslenme için ürünler tarlaya tohum atıldığı andan itibaren izlenmeli, üretimden hasada kadar geçen süreçte kimyasalsız ve doğayla barışık bir üretim tarzı esas alınmalı. Gıdalar üreticiden tüketiciye en kısa yoldan ulaştırılmalı, yerelde yetişmiş ürünler yerel pazarlarda satışa sunulabilmeli. Yerel pazarlarda mevsiminde ve yerel üretilen ürünlerin önceliği olmalı. Bu konuda tüketicilere bilgi desteği verilmeli. Etimizde, sütümüzde, yumurtamızda, beyaz etimizde GDO'lu ürün kullanılmasına ve bu yolla üretilmiş ürünlerin satılmasına izin verilmemeli. Sağlıklı gıda tüketim bilinci edinmeleri için yurttaşlar eğitilmeli, eğitime çocuklardan başlamalı, çocuklara sağlıklı ve besleyici gıdanın üretimi, hazırlanması konusunda beceriler kazandıracak, alışkanlık edindirecek temel bilgi verilmeli, bilinçlendirme yoluyla tüketiciler tüketicilikten yarı üreticiliğe terfi ettirilmeli. Gıda işlemede ve perakende sektöründe fazla enerji kullanımı ve

üretici tüketici arasında mesafeyi kısaltan gıda sistemleri, zincirleri desteklenmeli, üretimden pazarlamaya üretici çiftçilerle tüketicilerin egemenliği sağlanmalıdır” Hepinize saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Evet, Sayın Aysu; teşekkürler ediyoruz.

Şimdi ve genetiği değiştirilmiş organizmaların dolaylı veya dolaysız biçimde kanserojen etkilerinin olduğu konusunda muhtelif görüşler var. Acaba siz Sayın Dizdar; bir onkolog olarak bu konuda ne düşünüyorsunuz? Sayın Dizdar’ın sunumunu müteakip 10 dakikalık bir ara vereceğiz, daha sonra devam edeceğiz.

Uz. Dr. YAVUZ DİZDAR

(Dünya Gazetesi Yazarı)

Benim bu işe bulaşmam nedenim Dünya Gazetesi yazarı olmam vesilesiyledir. Yani ben onkolog olmam vesilesiyle bu işin içerisine bulaşmış değilim. Ben daha sonraki riskleri gözlemlediğimde, bunu da bilimsel olarak analiz ettiğimde böyle bir risk olabilir şeklinde bir varsayıma varabiliyorum. Onun ötesinde de bununla ilgili giderek artan bir kanser sorunu var, o nedenle de birtakım şeylerin araştırılması gerektiğine inanıyorum. Fakat buradaki benim konuşmamın iki tane başlığı var. Bu başlıklardan bir tanesi bu iş sağlıklı mıdır değil midir? Yanıtı değildir, bu kadardır. Bununla ilgili neden bu kadar net konuşulamayacağımı birazdan anlatacağım size, sadece 10 dakika konuşacağım o konuyla ilgili, ama

10 dakika içerisinde de bu konuda Türkiye'de yapılmakta olanların gerek muhalefet partisinin, gerekse bu konuyla ilgili paydaşların aslında bir genel olarak bir Şey yapmamak eğilimi olduğunu da anlatmaya çalışacağım. Çünkü bu giderek bu noktaya vardı. Bir süre-den beri bu iş konuşuluyor, konuşuluyor, ifti sendikaları konuşuyor, onlar konuşuyor, bir yere gidelim, yok tüketicie gidelim, üreticie gidelim, ben olayı dışarıdan ve içeriden izlediğim için meselenin nereye gittiğini aşağı yukarı zaten fark edebiliyorum, bunun nereye gittiğini biliyorum. Bunu da size net olarak anlatabilirim, en azından bir daha böyle bir toplantı düzenlerken belki ona yönelik daha farklı ne yapabileceğimizi konuşmak gerekecektir.

şimdi genetiği değiştirilmiş organizma hikayesi yaklaşık 10, 15 yıllık bir süreçtir, ondan öncesinde zaten yok. Neden vardır, niye oldu bu? Ben size söyleyeyim, çok büyük olasılıkla biyoteknoloji alanı yeni parlak bir alan olarak ortaya çıktı ve buna bazı şirketler yatırım yaptılar. Yatırım yaptıkları zaman şunu gördüler, birincisi biz tohum piyasasını ele geçirebilir miyiz? Evet, geçirebiliriz. Ne kadardır şu anda dünya tohum piyasası? Geçen seneki rakamlara göre Kenan Demirkol'un ifadesiydi, 4 milyar dolar civarlarında bir dünya tohum piyasası var, bu çok küçük bir rakam. Yani dünyadaki diğer piyasalara baktığımız zaman 4 milyar doların bir önemi yok. Neden bu kadar küçük?

Çünkü zaten bütün çiftçiler ürünlerinin bir kısmını tohum olarak ayırıyorlar. O halde biz bunu nasıl kontrol ederiz? Biz bunu tepeden kontrol edebiliriz. Biz bunu niye kontrol ederiz? Çünkü bununla biz gücümüzü, emperyal olmamızın özelliğini genişletebiliriz, arttırabiliriz, bunlar kesinlikle doğrudur. Bu etik bir şey midir? Değildir, ama piyasa ekonomisi bunu mu emrediyor? Evet. O zaman biz ne yaparız? Bununla ilgili birtakım çalışmaları yaparız, adamlarımızı koyarız, satın alabilecek olanlarını buluruz, satın alınamayacak bir şey yapamayacaklar işte sağda solda toplantı yapar, konuyu dile getirirler. Geri kalanlarla da biz bu işi zaten götürürüz, ne olacak ki, Türkiye Cumhuriyetinde yasalar gece yarısında da geçirilebilir.

Transgenic bitki üretim teknolojisi de o nedenle 15 yıllık bir teknoloji, hiçbir detayına girmeyeceğim prezantasyonda, yalnız şunu görün: Transgenic, normal, bunu gören çiftçi ne düşünür Allah aşkına? Transgenic büyük bir şey işte, alınan verim ne kadar gider, ne eder, onu hiçbir şekilde anlatamazsınız. Niye anlatamazsınız, söyleyeyim, kızım beş yaşındaydı, bir illüzyon yaptım, bir tane çikolata yumurtayı bir sepetten tavuğun içinden çıkarttım. A, çikolata yumurtladı, ikinci illüzyon yine, üç yine, niye? İnsanoğlunun özünde olan bir şey, altın yumurtlayan tavuğu kesme güdüsü. Çiftçiye siz deseniz ki bir kerede bunun 10 katını alacaksın, bir daha da 10 yıl çalışman gerekmeyecek. Ben size söyleyeyim,

büyük bir kısmı kabul eder. Çünkü bu konudaki bilgi düzeyi çok yüksek değil, yani bu iş emektir, emek sürdürülebilir olmakla ilişkili bir şeydir. Siz bunu sürdüremezseniz ileride o toprakta tarım yapamazsınız, kente göç edersiniz. Öbürü için de bir kerede voliyi vurayım, bir kerede çok büyük parayı kazanayım, bu insanların genel içlerindeki yanılığdır, böyle bir kavram yoktur, bir kerede ancak piyangodan çıkabilir para.

Bu tarımın yapıldığı ülkeler var, benden önceki konuşmacılar anlattı. Fakat bizim bildiklerimiz konusunda birtakım sıkıntılar, eksikler var. Sindirim sisteminin fizyolojisi konusu yaklaşık herhalde bir 30, 40 yıldır çalışılmıyor. Niye çalışılmıyor? Çünkü biz her şeyi biliyoruz diye biliyorlar. Buradaki mesele şu, genel bir dogma, yenilen her şey midede, sindirim sisteminde en küçük yapıtaşına bölünür, öyle emilir. Bunu kabul ettiğiniz sürece, doğru değildir bu, yediğiniz herhangi bir şeyde zarar olmaması gerekiyor. Oysa hepimiz biliyorsunuz yumurta alerjisi diye bir şey ortaya çıkıyor, bu nasıl oluyor? Yumurta vücuda geldiği zaman yapıtaşlarına ayrılıyorsa, aminoasitlerine, içerisindeki karbonhidrat rezüdü, vesaire, nasıl oluyor da alerji yapıyor? Demek ki bunun bir kısmı bozulmadan vücuda geçiyor ve nitekim siz hatırlarsınız, bir zamanlar hamsi çok bol çıktığı için tavukları hamsiyle beslediler, alınan tavuklar hamsi tadındaydı. Tavuk sindirmiyor mu bunu, sindiriyor, ne oluyor?

Demek ki hamside bulunan bir şey de tavuğa olduğu gibi geçebiliyor ve yediğiniz zaman siz hamsi tadında tavuk yemiş oluyorsunuz. Dolayısıyla bu bilgiler eksiktir, niye eksiktir? Çünkü bu konuda çok fazla araştırma yapmaya ihtiyaç yok, yapılmış olan araştırmalar yeterlidir, bir şeyler yiyoruz ve sindiriyoruz.

Bir yığın eksik bilgi, rafine yağlar protein içermez, öyle bir şey söz konusu değil, istediğiniz kadar rafine edin, elbet içlerinde bir miktar rezüdü kalır. DNA vücuda emilmeden önce yapıtaşlarına parçalanır, yani sizin genetiği değiştirilmiş olan bitkiye genetik olarak yapısının içine soktuğunuz gen demin sözü edilen basilius trungiensisin toksin geni vücuda geçmez. Böyle bir şey yok, geçebilir. Çünkü bununla ilgili yapılmış olan bir tane çok kıymetli çalışma var, farelerde yapılmış ve farelerin dalaklarındaki lenfositlerin, akyuvar hücrelerinin genetik yapısının içinden izole edebilmişler, dolayısıyla olabiliyor. O halde biz bu konuda ne biliyoruz? Bu konuda hiçbir şey bilmiyoruz. Şimdi az evvel söylendi, antibiyotik genler, bir genin bir başka vücudun, canlının içerisine aktarılması. Bunlar teknik sorunlardır, üstesinden gelinmiş olan sorunlardır, beraberinde başka sorunlar da yaratmış olan sorunlardır. Yani bir antibiyotik geni kullanarak bunu yaparsanız yiyen canlının içerisine de antibiyotik direnç genini sokmuş olursunuz. Siz bunu sokmasanız bile bağırsağındaki bakteriye sokmuş olursunuz, eninde sonunda bu canlının bir şekilde bu

genden etkilenmesine neden olursunuz ve bunun bir çözüümü yok. Başka teknolojilerle çözebilirsiniz, ama gen transferinin sorunları biyoteknolojinin eskiden ciddi bir parçasıydı, artık o kadar ciddi bir parçası değil.

İkincisi siz bunu yaptığınız zaman hep sadece biz yedik diye düşünöyorsunuz. Halbuki canlılar arasında gen değiş tokuşları zaten var, yani bu doğal olarak var. Siz istediğiniz kadar ben bunu yapmam deyin. Domuz gribi nasıl çıktı, domuz gripinin insanla bir alakası yok ki, infrienze virüsünün gen alışverişinden çıkıyor. Benzer şekilde kuş gribi de aynı şekilde ortaya çıkıyor, bizim grip virüslerimiz değiller bunlar. Ancak bu şunu gösteriyor, canlılar arasında bir gen transferi vardır, bu doğanın kanunudur, ister kaçın, ister engellemeye çalışın, başaramazsınız. Sadece olmayacak geni olmayacak canlının içinde tutmamanız gerekiyor. Biz bugüne kadar çok mısır yedik, ama bu mısırın içinde BTE geni yoktu, bundan sonra var. Bunun bir şekilde ne zararlı sonucu olacağını bilemeyiz, bilmiyoruz. Az evvel sözü edilen Danıştayın geri çevirdiği şey sağlık sakıncaları bilinmemektedir, söyleye söyleye dilimde tüy bitti, ama bir yere gitti anladığım kadarıyla. Bunun saptanabilmesi için en az 15 yıl, 20 yıl daha veri birikmesi gerekiyor. Yani bunu siz deneysel yöntemlerle de saptayamazsınız, bir haftalık hayvan deneyi yaptım, bir yıllık bilmem ne besleme deneyi yaptım, bunlarla hiçbir şeyi öngöremezsiniz. Herkesin cebinde cep tele-

fonu var, beyin tümörlerini iki katına katladığı geçen sene ortaya çıktı. Niye? 15 yıllık teknoloji, 10 yıllık teknoloji, bilmiyorsunuz ki. Baz istasyonu, önüme geleni kaldırtmaya çalışıyorum eğer riskli konumdaysa. Yani siz dünyanızda bugüne kadar olmayan bir teknolojiyi kullanmaya başladığınız zaman bununla ilgili riski hiçbir şekilde öngöremezsiniz. Risk ancak zaman içerisinde, o da araştırırsanız, ararsanız, tararsanız, incellerseniz bulabilirsiniz. Yoksa onu da göremezsiniz.

Bunlardan bir tanesi, iyi bilinenin, tanımlanmış, "euzemi miaji sendorumu" diye bir şey, genetik teknolojiyle bir bakteriye bir vitamin sentezletmişler. Sentetik vitamin olarak gıdaların içine koyarız demişler, sonuçta 37 kişi kesin yaşamını yitirmiş, 1 500 kişide kalıcı hasar olmuş. "*Halbuki prüfiye ettik, yani bunu biz saflaştırdık öyle kullandık.*" diye bakıyorlar. Hayır, öyle olmuyor, hiç tahmin edemediğiniz bir başka gen ürününü de aktive edebilirsiniz, bunun sonucunda bir kanser vakası da ortaya çıkabilir, başka bir şey de ortaya çıkabilir, ama öngörmeniz mümkün değildir. Dolayısıyla altın kural olmayan geni olmayan canlının içerisine sokmayacaksınız, bu şekilde yarattığınız şeyi patentleyebilirsiniz, Abdullah Aysu'ya katılmıyorum. Patentlenebilir, teknik olarak mümkündür, ama yetiştirdiğiniz şey ne buğdaydır, ne domatestir, ne bilmem nedir, bir ucubedir. İsteddiği kadar ucubesini alsın,

ucube 1 diye isim koysun, patentlesin, ama domates olarak tükettiremez. Üstüne yazar, biz bunu yaptık, sentetik domates, yapay diye yazar, alacak insan bulursa satar.

Birtakım şeyler var, bunlara hiç girmeyeceğim, glifosat kanser vesairesi; klinik çalışmalar, en önemli kavram budur. Bir ilacı hazırladığınız zaman insanlarda kullanım için yaklaşık 10 yıllık bir deneme süreci gerekir. Bunun bir kısmı temel bilim araştırmasıdır, bir kısmı klinik bilim araştırmasıdır ve sonunda o kadar iyi denetlenmesine rağmen arada bir duyarsınız, falanca ilaç piyasadan çekildi diye, çekilebilir. Çünkü öngörmeniz mümkün olmayacak riskler var. Bu 500 kişilik bir klinik çalışmada ortaya çıkmaz, ama 5 bin kişide kullandığınız zaman aşına olur. O aşinalığı gördüğünüz an ki ilaç endüstrisi bu konuda çok iyi regüle edilir, çekerler piyasadan, çöpe atarlar, biter gider. Fakat burada herkese yedireceğiniz bir ürün oluşturuyorsunuz, bir yapay, olmayan bir ucube ve bunu da sunuyorsunuz. İşte Arjantin'den buraya getirtiyorsunuz, ektirtiyorsunuz, kontrolsüz yapıyorsunuz, bunun sonucunda bu hakikaten kullanılabilir mi diye hiçbir araştırma yapılmamış. Ben bunu sadece burada, orada burada okuduğum için sormuyorum, ben bunu Amerika'nın düzenleyici otoritesi FDA'in Başkan Yardımcısına da sordum, "ne yaptınız?" diye, "bir şey yapmadık" dedi. Çünkü genel kuralları şu: Bu kadar yetersizliğe rağmen "avable avidanca

shows” diye başlayan bir şey. Bu WHO Direktörünün, Dünya Sağlık Örgütünün Direktörünün yanıtı. Bunların yenmesi konusunda bir sakınca oluşmadığı sürece biz bunu güvenli kabul ediyoruz diyor, böyle bir şey olabilir mi? dünyada varolmayan bir şeyin yenmesini güvenli kabul ediyoruz diye bir şey söylenmesi mümkün bir yaklaşım değil. Aynı şekilde bugünkü bilimsel veriler bunu desteklememektedir diyor. Dolayısıyla bir şey eğer insanlara yedirilecekse, içirilecekse bununla ilgili bilgi veri listesinin, “backgraundun” oluşması gerekiyor. Bugüne kadar yapılmış olan gıda güvenliği çalışmaları, bakın; teknoloji çalışmaları böyle gidiyor, güvenlik çalışmaları böyle gidiyor. Bunun yayınlandığı yer de neresi? Neçir’da yayınlanmış, Neçir Biyoteknoloji’de. Sonuçta bunların hiçbirinin bir güvenliği yok.

Şimdi meseleyi burada keselim, neden dikkatli olmalıyız? Diral rekombinasyonlar, hepsi olağanüstü felaket senaryolarıdır, hiçbirine girmeyeceğim, ama sorun şuraya geliyor: Akşam eve gittiğimde biz ne yiyeceğiz? Çünkü herkesin ortak sorusu bu, iki tane kenetlenen soru var, biz ne yiyeceğiz diye soruyor millet. İlk defa konuşmuyoruz, çarşıda da konuşuyorum, pazarda da konuşuyorum, karşıma gelen hastalarla da konuşuyorum, biz ne yiyeceğiz dediğiniz zaman bunun güvenli olarak sunulabileceği bir örneği yok. Neden yok? Mısır dediğiniz şey 700 tane... ve ürünü olan bir ürün, yani biz

süt mısırı alıp da kaynatılmış halde yemiyoruz. Pastacılık endüstrisinden bebek mamalarına kadar her yerde kullanılıyor. Aklınıza gelmeyecek meyve sularının içine bile konuluyor, kıvamlaştırıcıdır, vesaire, dolayısıyla kontrol edemiyorsunuz. Görerek ayırt etmeniz mümkün değil, GDO'lu bir ürün bakılarak diğerlerinden ayırt edilemez. Yani o eciş bücüş, bu sağlıklıdır, öbürü çok düzgün görünüyor, GDO'lu, böyle bir kavram yok. Dolayısıyla güvenebileceğiniz bir tek üretici kalıyor. Siz bunu üreticiden güvenceyle alabiliyorsunuz ancak bunlar sağlıklı, aksi takdirde bakarak ayırt etmeniz mümkün değil. Türkiye'de sekiz dokuz tane laboratuvar var, fakat bunların teknik analizini yapmak da o kadar kolay bir şey değil, ama Sabancı Üniversitesinden yapılmış araştırma var, bugüne kadar araştırılan bütün hayvan yemlerinin neredeyse yüzde 98'i, 99'u GDO'lu ürün olarak geçiyor, GDO'lu soya olarak geçiyor, GDO'lu mısır olarak geçiyor. İnsanlara sunulanlarda rastlanmamış, doğrudur, ama hayvan yemlerinde bunun olması demek o hayvanları da sonuçta bizim yediğimiz anlamına geliyor.

Şimdi bu tür toplantıların, konuşmaların bir sıkıntısı var, biz burada konuşuyoruz, dağılıyoruz, çok defa yaptım. İnsanlar akşam evlerine giderken ne yiyeceğini düşünürler, olasılıkla biraz bir iç kararması olur, ama sonuçta bir nüfusun ileriye yönelik olarak sağlıklı beslenmesi söz konusu olduğunda

önemli parçalarından bir tanesi de budur. Bir noktaya kadar bu toplantılar geliyor, bir balon hareketi yapıldı, o balon hareketiyle 100 bin toplanan imzayla iyi bir tüketici farkındalığı oluşturuldu, ama tüketici farkındalıkları bunlar için bir yere kadar. Çünkü akşam eve bir şey koymasına gerekiyor sofraya ve neyin sağlıklı olup olmadığını bilmediği, etiketleme yapılmadığı için de sonunda aç kalmamak için bir şey yemek zorunda. O zaman varılacak nokta şu oluyor, üreticiye gidilecek. Şimdi elimizde sendikamız var, geçenlerde Ankara'da TRT'nin Toprağın Sesi Programı, kalktık gecenin bir saati gittik, sabahleyin konuşuyoruz. Karşımda ODTÜ'den bir profesör, bana GDO'ların nimetlerini sayıyor ki hiçbir şeyi yok, düzgün de konuşuyoruz, ama programı sunan arkadaşımız 4 bin 500 tane mail geldi, çiftçi size ateş püskürüyor dedi. Niye dedim. Çünkü GDO'lu ürünlerin çok verimli oldukları bilindikleri için siz öyle bir konuşuyorsunuz ki bu iş çok zararlı gibi bir şey çıktı, biz de ekmek istiyoruz diyor çiftçi, bizim de hakkımız bu diyorlar. Bunu bana söylediler, geçen sene Sabancı Üniversitesinde bir sempozyum vardı, doğrudan Çukurova'daki çiftçi söyledi. Niye söylüyorlar? Çünkü tohumunu bedava alıyor, üstüne üstlük birtakım şeyleri yapıyor, kendileri de inanmıyorlar. Çünkü aynı yemek davası, aynı yemek sorunu onlar için de söz konusu, ama karşı taraf bu usulde çalışmıyor arkadaşlar. Toplantı yapalım, 50 kişiyi toplayalım, bu

konuyu dile getirelim, karşı taraf öyle çalışmıyor ki. Adam geçen sene, iki sene önce bir toplantıya geldi, bir Amerikalı, ben lobiciyim diye söze başladı. Lobiciyim ne demek? Ben giderim birebir çiftçiyle konuşurum, bu işi arka planda ayarlarım, biraz da milletvekilini satın alırsam senin bu işi geçer. Doğru geçiyor. Bu toplantıların ucu alana inilmesidir.

Bir son örnek vereceğim ki geçen seneki örneğimizdir. Halka anlatılacak bir 8 Mart hareketi söylendi, ne yapalım, karanfil dağıtalım denildi. 8 Mart dünya kadınlar gününde varoşlarda karanfil dağıtmak. Olmaz dedik, yaparsanız bundan bir şey çıkmayacak, birebir gidilip anlatılacak, ama mesele karanfil meselesini çoktan geçti, mesele bu toplantı meselelerini de geçti. Aktif olarak çalışılacak, örgütlü olarak çalışılacak, bunu isterse siyasi partiler yapar, isterse sendikalar yapar, isterse başkaları yapar, ama bu böyle olmadığı takdirde biz bunları çok konuşuruz, akşam da evimize gider televizyondaki diziyi seyredip uyuruz.

2. OTURUM

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

1948'de Kenan diyor ki: "*Ulusal güvenliğimize zarar getirmeden farklılık durumumuzu sürdürebileceğimiz bir ilişki kalıbı tasarlamak durumundayız*" ve farklılık durumunu sürdürebilmek için de sosyopolitik açıdan elit zümre İkinci Dünya Savaşı sonrasında Washington'da bu projeyi ele alıyor. Günümüzde de Bağdat istilasından sonra Birleşik Devletlerin bu GDO'yla ilgili bir projesini stratejik hale getirdiği hepinizin malumu. Bugün de Birleşik Devletler evrende ikinci ekonomik güç olan Avrupa Birliğine kendi stratejisini kabul ettirebilmek için Dünya Ticaret Örgütünü kullanmakta, bu konuda baskı yapmaktadır. Prof. Demirkol geldiğine göre sağlıkla ilgili diğer alanı da Sayın Demirkol'la tamamlamak isteriz. Buyurun Sayın Demirkol, buyurun efendim.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

(İ.Ü. Tıp Fakültesi)

Sağlık konusunun ayrıntılarına girmeyeceğim, biraz tersten işe bakalım. Bunların sağlıklı olduğu kabul edilerek gerek Amerika'nın Sağlık Bakanlığına bağlı Gıda ve İlaç Dairesi Başkanlığı tarafından kabul edildi ve bu tohumların sağlıklı olduğu Avrupa Komisyonu tarafından da kabul edildi, ama bunların sağlık sakıncasının olduğunu dile getiren en az 700 adet bilimsel çalışma var. Burada bir çelişki var; en üst düzeydeki yetk-

ili organlar bunların sağlıklı olduğunu söyleyip de, en az 1000 bilim adamının bağlı bulunduğu kuruluş karşı deklarasyonda bulunursa veya Avusturya hükümeti Avrupa Komisyonunun bunları sağlıklı bulmasına rağmen "ben ülkemde bunları yasaklıyorum" diyorsa 2008'de Nisan ayında Sayın meslektaşımız Almanya Tarım Bakanı Bayan Eigner bunu yasaklıyorsa "*acaba biz yetki veren, sertifika veren kurumları sorgulamak zorunda değil miyiz?*" sorusuyla karşı karşıya geliyoruz. Acaba Amerika'nın en üst kurumu SDA ve Avrupa'nın en üst kurumu olan bu konudaki Avrupa Komisyonu bu sertifikaları verirken yasal mı davrandılar? Ben daha çok bu konuya değinmek istiyorum, zannediyorum işin hukuki boyutunu bu çatı altında konuşmamız en çok bu konuya yakışacak bölümü olsa gerek.

Dr. Henry Miller çok yetenekli bir adam, ilkönce Amerika'da MIT'de işletme okumuş, yetinmemiş sonra gitmiş bir de tıp okumuş, bununla da yetinmemiş iç hastalıkları uzmanı olmuş, sonra da 1979 yılına FDA'ya, yani Amerika Sağlık Bakanlığı Gıda ve İlaç Dairesi Başkanlığına memur olarak girmiş. 1979-1994 yılları arasında en üst düzeydeki konumlara kadar gelmiş başkan yardımcılığı, yani FDA'nın başkan yardımcılığına kadar yükselmiş bir kişi. Bu adamın buraya gelmesi tesadüf mü? Hayır, tesadüf değil, biraz önce Oturum Başkanımızın bahsettiği Amerika'nın zamanında Dışişleri Bakanlığını yapan Henry

Kissinger'in gerçekten gıdanın çok önemli bir silah olabileceğini dile getirmesi ve bu silahı da aslında kullanmış olmasının sonucudur bu. 1970'li yıllarda dünyada yaşanmış olan petrol krizine bağlı ekonomik krizden sonra yeni bir yatırım alanı gerekiyordu. Özellikle Amerika'nın ihracatını yeniden canlandırarak bir yatırım alanı gerekiyordu ve burada biyoteknoloji kendini hemen gösterdi. Kissinger de bunu çok iyi gördü ve hatta Kıbrıs çıkarması sonucu Türkiye'ye uygulanan bir ambargo vardı. Biz hep Kıbrıs çıkarmasına bağlı olarak bu ambargonun olduğunu düşündük, ama yeni ortaya çıktı ki, Kissinger o dönemde 200 sayfalık bir gizli rapor hazırlatmış ve bu raporu istinaden dünyadaki 15 ülkeye, yk-selme potansiyeli olan 15 ülkeye -ki, birisi de lkemiz- Amerika tarafından gıda ambargosu uygulanması kararı alınmış. Bu rapor yeni ıktı, Internet'te 200 sayfalık bu gizli raporu bulma şansınız var. rktc bir rapordur.

Bu biyoteknolojinin gelişmesiyle ilk olarak genetik yapısı değiştirilmiş bakterilere ilaç üretimi gündeme geldi ve bu amaçla da insülin ilk üretilen ilaç oldu ve biraz önce bahsettiğimiz değerli hekim beyefendi Henry Miller hiç bugüne kadar FDA tarihinde olmayacak kadar kısa bir sürede bu teknolojiye onay verdi, 6 aylık bir süreç içinde GDO'lu bakterilerden insülin üretilmesine 1982'de onay ıktı. Daha sonra başka ilaçlar da bu şekilde üretildi, ama şu hiç düşünülmedi: Biz toplumların şeker hastası olmasını engelle-

lim, niye insanlar hasta olsun da insüline ihtiyaç duyulsun? Hiç kimse bunu dile getirmedi, sadece 1992-2015 yılları arasında dünyada şeker hastalığı yüzde 225 artacak, yani 2.5 kat artacak. Kimse buna dur demiyor. Biz bakterilere insülin ucuzla ürettirelim, insanlar şeker hastası olsun, ucuz ucuz insülini dayayalım insanlara. İnsanlığın gereği bu mudur? Hekim arkadaşımız bu FDA'da insülinin bakterilere yaptırılmasını onaylarken "*insanlar niye şeker hastası olsun?*" diye sormaz mı? Sormaz, çünkü üçüncü büyük sanayi ilaç sanayisi, Amerika'nın önemli bir ihraç unsuru. Burada demek ki, ön planda insanlık, açlık, daha çok verim, fakir köylünün daha iyi para kazanması gibi unsurlar asla hiçbir zaman söz konusu olmadı. Tek geçerli unsur Amerika'nın ihracat potansiyelini yüksek tutacak teknolojileri geliştirmek oldu.

Nitekim Henry Miller daha sonra, FDA'dan ayrıldıktan sonra "*biz o dönemde sanayi ne emrettiyse onu yaptık*" diye itiraf etti. Aynı görüş New York Times Gazetesinde de yayınlandı. Henry Miller şimdi Hoover Enstitüsünde bir profesör ve iki yıl önce Amerika'da ıspanaktan bulaşan eşarişakoli bakterisi sonucu ölen üç insanı bahane bilerek "*organik tarım yapan insanlara sesleniyorum; organik tarım yapıp da eşarişakoliyle insanların ölmesine göz yumacağınıza bu eşarişakoliyi öldürecek ilaç biz bu bitkilere koyabiliriz, hiç insanlar hasta olmaz*" gibi

şizofrenik bir teklifte bulunmuştur. Bu zamanında FDA'nın en ũst yetkililerinden biri. Onun yine Başkan Yardımcılığı dđneminde 1992 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin ilk GDO'lu bitkilerle ilgili yđnetmeliđi çıkmıştır. 1938 yılında Federal Gıda İlaç ve Kozmetik Yasasına istinaden FDA'nın bũtũn piyasa kontrolũnũ yapma yetkisi vardır Amerika'da, Avrupa Birliğinde dũzenleme biraz farklıdır, biraz sonra ona değineceğim.

Bu 1992 yılında çıkmış yđnetmelikle genetik yapısı değiştirilmiş bitkilerin esaslarıyla aynı gũvenlikte olduğu deklare edildi. Dolayısıyla FDA'nın GDO'lu bitkileri - genetik yapısı değiştirilmiş bitkileri- değerlendirirken çıkiş noktası hukuken GDO'lu mısırla normal mısır eştir, aksi kanıtlanana kadar. Peki, herhangi bir gũvenlik araştırması hayır, eştir, ancak herhangi bir problem çıkarsa, çũnkũ 1938 yılından kalma yasada ųyle diyor, eđer piyasada zararlı unsur ieren gıda bulunursa FDA onu ortadan kaldırır. Bųyle aptalca bir yasa olur mu? Bu aptalca yasayla bu iř başladı. Nitekim ilk genetiği değerştirilmiş bitki flowers sover adında bir domates oldu. Aslında çok iyi niyetle yapılmış bir domatesti bu, domates maalesef çağımızda Dũnya Sağlık Őrgũtũnũn "lokal ũret-lokal tũket" mantığından çok farklı bir mantıkta yaşıyoruz. Karpuz İnan'dan geliyor, řu anda hâlâ yerli karpuz yemiyoruz, domates kim bilir nereden geliyor? Bu uzun yolculuklara domates dayansın diye hamken toplanıyor

ezilmesin diye ve etilen gazıyla rengi kırmızılaştırılıyor. Bu Karlin adındaki Kaliforniyalı şirket “*bu domates dalında olgunlaşsın, ben bunu kimyasalla kızartmayayım, o yüzden domatesin içinde domatesi erken yumuşatan kimyasal maddeyi ortadan kaldıran bir kimyasal madde üreten genetik bir değişiklik yapayım*” diye yola çıktı. Gayet iyi niyetle yola çıktı. Aynı firmanın mesela insanlara zararlı yağ asitlerini ortadan kaldıran yağ üreten bir bitki üzerinde de çalışmaları vardı. Bu şirket namuslu bir şirketti ve bugüne kadar Amerika’da ürünlerinin üzerinde “*GDO’lu*” yazan tek firma, çünkü hâlâ bugün 2009 yılında Amerika’da “*GDO’ludur*” ibaresi şartı yok gıda maddelerinde. Avrupa’da var, Amerika’da yok.

Bu şirket FDA’ya hiçbir şekilde herhangi bir bilimsel açıklama yapma zorunluluğu olmadığı halde yaptığı hayvan besleme deneylerinin sonuçlarını sundu ve oradan görüldü ki farelerin midesinde delik açıyor. Nitekim o 7 fareden 2’si öldü ve bu şirket namuslu davranarak ilacın tohumunu hiçbir yasal zorunluluk olmadığı halde, FDA’ onu zorlamadığı halde piyasadan geri çekti, ama iflas etti. Bu dönemde Monsanto baba geldi, bu firmayı satın aldı. Çünkü Biyoteknoloji konusunda çok ilerlemişti ve bütün iyi niyet bozuldu, mertlik gitti. Monsanto o güne kadar zaten tarımsal, kimyasal üreten bir firmaydı. Hep burada duyduunuz, tarım ilacı daha az kullanılacak. Arkadaşlar, zaten bu üretilen

tohumların yüzde 20'si sadece böcek ilacı üretiyor, yüzde 80'i tarım ilacına karşı dayanıklı olmak üzere yetiştirilmiş genetik yapısı değiştirilmiş bitkiler. Hangi tarım ilacına? Bu Monsanto'nun ürettiği tarım ilacına ve niçin kullanılıyor bu tarım ilacı? Gürol Hocamın da söylediği gibi yabancı otları öldürmek için kullanılıyor. Normalde siz köylü olarak yabancı otları ortadan kaldırmak için ilaç kullanırken ekininize zarar vermeyecek miktarda ilaç kullanırsınız. Eğer rn elde etmek istediğiniz ekininiz o ilaca direnliyse hoyratça ilaç kullanabilirsiniz. Nitekim o kadar hoyratça kullanıldı ki, yabancı otlar bu ilaca karşı direnç kazandılar. Sadece 2004-2006 yıllarında yabancı ot ilacı serpmeye gereksinimi yüzde 236 arttı. Yediğimiz bitkiler üzerinde yabancı ot ilacı miktarı o kadar arttı ki, birçok ülke maksimum sınırı yükseltmek zorunda kaldı. Yani domatesin üstünde bu kadar ancak bulunabilir sınırını 50 kat yükseltti birçok ülke yasal olarak, yani biz ilacı daha az kullandıracadığız. Bir şehir efsanesi sadece, zaten tohumların yüzde 80'i ilaca direnç olsun diye üretilmiş tohumlardır.

Sevgili Dr. Henry Miller'in bulunduğu dönemde 1992'de FDA'nın yönetmeliğinin çıkmadan bir sene önce sırf o adam için Michael Taylor adında bu sefer bir avukat - doktorlara çamur attım, biraz da avukatlara atalım- ilk meslek hayatını Monsanto'nun kadrolu avukatlığını yapmış bir adamadığız, sonra da 10 yıl serbest avukatlık yapıp yine

Monsanto'nun davalarını almış avukat Amerikan Sağlık Bakanlığının Gıda ve İlaç Dairesi başkan yardımcılığına getiriliyor. Bu adamın amacı çıkacak yasanın politikasını oluşturmak, yani 1992'de çıkmış olan yönetmeliğin ve bu yönetmelik sonucu genetik yapısı değiştirilmiş bitkiyle normal bitki aynı zararsızlıktadır mantığının topluma yedirilmesi işi, gayet güzel de beceriyor. Görevi bittikten sonra da Monsanto'nun başkan yardımcılığına terfi ediyor. Görüyorsunuz, çok içli-dışlı ilişkiler, yani ruhsatı verenle âdeta tohumu üreten aynı kişiler. Halbuki Amerikan yasaları bu eşdeğerliliğin geçerli olması için, yani genetik yapısı değiştirilmiş bitkiyle normal bitkinin eşdeğerlilik iddiasının geçerli olması için bilimsel hemfikirliği şart koşuyor, hem de aksi bir kanıtın olmamasını şart koşuyor. Namuslu bir avukat olan Steven Decker 1998'de FDA'yı mahkemeye veriyor. "Siz bu yasayı ve bu yönetmeliği hazırlarken iç yazışmalarınızı bilgi edinme hakkı olarak açıklamanızı istiyorum" diyor ve bu mahkeme sonucu 45 bin sayfa FDA'nın iç yazışması deklare ediliyor. Bu iç yazışmadan 25 adet belge bugün İnternet'te orijinal fotokopi olarak bulunuyor ve şu anlaşılıyor: FDA'nın kendi bilim adamları bile eşdeğerliliğin olmadığını, yapılan eşdeğerlilik mantığının geçersiz olduğunu, genetik yapısı değiştirilmiş bitkilerin sağlık sakıncaları olduğunu dile getirdiği halde FDA Amerikan yasalarını çiğneyerek yönetmeliğini bu şekilde çıkarıyor.

Arkadaşlar, geçen gün bir televizyon programında Kanal D’de bir sağlık profesörü “*canım Amerika bu kadar kabul ettiğine göre Amerika’nın vatandaşı değerlidir, onlar vatandaşına kötü Şey yedirmez*” diye bir laf söyledi. Neredeyse televizyonumu kırıyordum? Böyle yaklaşılabilir mi bir olaya? Bunun içyüzünü bilmeden bir bilim adamı, hekim kalkıp da “canım sigarada 5000 kanser yapıcı madde var, bir fazla yesek ne olur?” Bu mudur bilim? Bunun ucunun nereye gideceğini bugün bilebiliyor muyuz? Geçen sene margarindeki trans yağ asitleri yasaklandı. Yasaklanmadı da, üretici firmalar damar sertliği yapma konusunda kolesterolden daha önemli olduğunu kabul etti ve margarinlerden çıkarttı. Kaç sene sürdü? İlk margarin 1908’de üretildi, tam 100 sene sürdü trans yağ asidinin sakıncalı olduğunu kabul etmeleri ve üründen çıkartmaları. 100 sene bekleyecek miyiz? Yüz binlerce insanın ölmesini mi bekleyeceğiz? Bu bilim değil, o yüzden bu sertifikaların nasıl çıktığını FDA’nın içyapısını, insanların kim olduğunu, nasıl satılmış olduklarını çok iyi bilmek zorundayız. Nitekim Obama seçim çalışmalarında Amerika’da bu sertifikasyon sürecinin daha sıkı ele alınacağını ve etiketlendirmenin zorunlu olacağını dile getirdi. 6 ay geçti, tık yok, iki hafta önce ne oldu biliyor musunuz? Şu avukat vardı ya 91 yılında FDA’ya alınan, sonra da Monsanto’nun başkan yardımcısı olan, FDA’nın başkan danışmanı ilan edildi.

Bu adamdan ne bekleriz biz şimdi? İnsanlık adına güzel bir şey mi bekleriz?

Avrupa bu işi biraz daha farklı ele aldı. Risk değerlendirmesiyle politik kararı birbirinden ayırdı. FDA ikisinden de sorumludur. “*European Food Security Authority, EFSA*” diye, bağımsız bir bilim heyeti kurdu ve EFSA’nın yaptığı bilimsel değerlendirme rapor olarak Avrupa Komisyonuna sunuluyor, Avrupa Komisyonu toplumun beklentisi ve çok önemli, yasa emrediyor çünkü, 2001 yılında Avrupa’da çıkmış olan Gıda Güvenliği Yasası şunu emrediyor: Eğer kestirilemeyen bir durum söz konusuysa risk açısından ihtiyat ilkesini çalıştıracaksınız. İnsan, hayvan ve çevre sağlığı her şeyden üstün gelmelidir, o nedenle şüphelen varsa ihtiyat ilkesini çalıştıracaksın ve toplumsal beklentileri göz önünde bulunduracaksın. 2001 yılı Avrupa Birliği Gıda Güvenliği Yasası, çünkü ondan birkaç yıl önce deli dana diye bir olay çıktı Avrupa’da ve Avrupa’daki halklar yönetimlere karşı çok ciddi bir güven erozyonuna uğradı. Bu güven erozyonunu bertaraf etmek için bu şekilde gerçekten son derece kaliteli bir yasa çıkardılar. O yüzden de bilimsel araştırmayla politik kararı da birbirinden ayırdılar, ama politikacıya da toplumsal beklentileri ve ihtiyat şerhini dayattılar.

O halde herhangi bir genetiği değiştirilmiş bitkinin Avrupa’da izin alması mümkün mü? Mümkün değil. Bakıyoruz Avrupa komisyonu EFSA’dan gelen raporları sadece imzalamakla

yetinmiş, âdeta politik karar yetkisini EFSA'ya devretmiş. EFSA tek ayın FDA gibi tek yetkili haline dönüşmüş. Burada da Avrupa Birliği'nin Avrupa Komisyonu ciddi hukuk eksikliği içindedir ve Ankara Hukuk Fakültesi Avrupa Birliği Kürsüsünden arkadaşlarla Avrupa Komisyonunu nasıl mahkemeye vereceğimizin üzerinde çalışıyoruz şu anda, çünkü ciddi bir hukuk ihlali söz konusu. Peki, "EFSA nasıl oldu da olumlu rapor verdi?" diye baktığınızda aynı Amerika'daki FDA'nın çetrefil ilişkilerini burada da görüyorsunuz. EFSA'nın GDO panelindeki bilim adamları da film adamı, bazıları Monsanto'nun da reklam filminde oynamış. Mesela, Prof. Barc Almanya'dan veya Prof. Schieman Almanya'dan âdeta lobi çalışması yapmışlar Monsanto için, bunlar şimdi Almanya'da birisi Biyolojik Denetim Dairesi Başkanı, birisi de Gıda Dairesi Başkanlığında, aynı zamanda da EFSA'nın GDO panelinde bilim adamı. Satılmış bilim adamı.

Biz Biyogüvenlik Yasasını çıkartırken ziraat mühendisi bir profesör televizyonda "Avrupa'yı örnek alarak bu yasa'yı çıkartacağız" dedi. Hangi Avrupa'yı? EFSA Avrupa'sını mı, Avrupa Komisyonunun Avrupa'sını mı, yoksa bunları reddeden Avusturya, Almanya -Tarım Bakanlığı en azından-Macaristan, Fransa gibi ülkelerin Avrupa'sını mı? Buna karar vermek zorundayız.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBUŁAK

Prof. Dr. Sayın Kenan Demirkol'a teşekkür ediyoruz. Avrupa Birliği Komisyo-nuyla ilgili

açacağınız dava hareketsizlik, bizim idari yargılama usulümüzde olmayan hareketsizlik davası olabilir. Başarıya ulaşması da pek zor, 60 gün bekleyip hareketsizlik gördüğünüz zaman onu o şekilde Lüksemburg Mahkemesine götürme olanağı-nız olacaktır.

Sevgili Hocam az önce deli dana hastalığından bahsetti. O dönemde İngiltere'de ortaya çıkan bu hastalıkla ilgili olmak üzere Avrupa Birliği Komisyonu ticari ambargo uyguladı İngiltere'ye. Yalnız o dönemde bizim gümrük manifestolarını inceleyen arkadaşlarımız olursa görecektir ki, önemli ölçüde İngiltere'den değil, Hindistan'dan inek eti, sığır eti ithal etmiştir. Ben Hindistan'a gittim, adamlar ineğin arkasında kutsal diye yürüyor, nasıl et gönderir? Tabii bize bir şey olmadı, bütün önemli markalar dahi bunu o şarküteri malzemesinde kullanıldığını söyler. Rivayet o.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Sayın Başkanım, ben özür dileyerek Gürol Hocam açıklamasını yaptı GDO'nun ne olduğunu, Avrupa Birliği Gıda Güvenliği Yasasındaki maddesine göre tanımını bir daha yapmak isterim. Çünkü burada sadece bir bitkiden veya bir canlıdan bir canlıya gen aktarımı yok, tamamen yapay gen de laboratuvar da üretiliyor. Çünkü herbisite dirençli protein üretmek doğada yok, bunun için yapay bir gen üretmek lazım. O yüzden tanım da şudur Avrupa Birliği Yasasında: "Asla doğal yöntemle oluşmayacak genetik değişimler

genetik yapısı değiştirilmiş bitkilerdir.” çünkü bazen gen çıkartıyorlar, bazen gen ekliyorlar, bazen tamamen laboratuarda üretilmiş gen ekleniyor. Dolayısıyla da biz zaten habere gen yiyoruz hayvansal ve bitkisel gıda alırken, ama laboratuarda üretilmiş bir gemi yediğimiz zaman vucudumuz onu paralayamıyor ve o bizim kendi genetik yapımızla da birleşiyor. Örneğin, bağırsak bakterisi BT geni, yani böcek ilacı üreten gen bağırsak bakterileriyle birleşerek bağırsağımızda,

SALONDAN

Uzmanlık alanınız.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

O yüzden zaten bu konuyla ilgiliyim, ben bağırsak cerrahiyim. Böcek ilacı üretiyor bağırsağımız. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBUŁAK

Sağ olunuz. Şimdi bu genetiği değiştirilmiş organizmalar tarım projesi nihai tarihinde bir Anglo Amerikan küresel yanı, bütün bu yapılanların hedefinde sadece kr maksimizasyonu yok, sadece para yok. Bir de önemli olan mutlak dünya hakimiyetini sağlamak. ylesine ki, Pentagon'un bu kimyasal savaş araştırmalarıyla çok yakın ilgisi var. Sayın Baytok, siz yıllardır politikanın içindesiniz. Politikada da genetiği değiştirilmiş organizmalar var mı? Bize deneyimlerinizi aktarır mısınız?

NESRİN BAYTOK*(Ankara Milletvekili)*

Türkiye’de sıcak yaz aylarını daha da sıcak ve çekilmez kılan bir gerilimli siyaset döneminin içinden geçiyoruz hep beraber, üstelik gerilimin kaynağı da bizzat iktidar partisi, ama buna rağmen görüyoruz ki, İstanbul Barosu “*bir dakika, konuşmamız gereken çok önemli konular var, sorunlar var, bunlara biraz eğilelim*” diyor ve gerçek gündemimizdeki konulara eğiliyor, günlük hayatın içindeki olaylara yöneliyor, yediğimizle aldığımız gıdalarla ilgileniyor. Genetiği değiştirilmiş organizmalar gibi çok önemli ve yeni bir konuyu gündemine alıyor. Bu önemli konuya zaman ayırdığınız ve bizleri bir araya getirip konuyu enine-boyuna tartışma fırsatı verdiğiniz için sizlere Baromuzun değerli yönetici ve üyelerini yürekten kutluyorum.

Değerli konuklar, bir soruyla başlamak istiyorum: Acaba sizler de benim gibi eskiden yediğiniz domatesleri özleyiyor musunuz? Salatalıklardaki o eski tadı arıyor musunuz? Karpuzun, kavunun o eski tatları sizce de daha farklı mıydı? Ciddi arıyorum. Son Tohum Yasası çıkmadan önce Ayaş domatesinin Beypazarı sebzelerinin yolunu gözler, Ankara’da manavda, pazarda soruştururdum. Bu hafta yok, haftaya çıkar dediklerinde ertesi haftayı takip ederdim, bulurdum da. Şimdi yok, 2 yıldır hiç rastlayamadım. Ayaş’a gittiğimde sordum: “Artık İsrail’den tohum geliyor, onu ekliyoruz, eski

yerli domatesi bulamazsınız” dediler. Bu henüz genetiği değiştirilmemiş ürünlerde yaşadığımız bir sorun, bir de genetiği değiştirilmiş ürünlere geçilirse ne olacağını hiçbirimiz kestiremeyiz.

Saygıdeğer konuklar, genetiği değiştirilmiş organizmalı gıdalara gelmeden önce dikkatinizi ben bir başka konuya çekmek istiyorum. Kaos teorisine, kelebek etkisine, her iki kavramı da duymuş olduğunuzdan eminim. Ben burada biraz içeriğini hep beraber hatırlayalım istiyorum. Kaos teorisinin en şaşırtıcı yönlerinden biri girdilerdeki küçücük farkların çıktılarda yerini hızla akıl almayacak büyüklükteki sonuçlara bırakmasıdır. Doğusal olmayan sistemlerde bir kararsızlık başlangıç koşullarına hassas duyarlılık vardır. Bu nereden kaynaklanıyor? Küçük nedenler nasıl olup da dramatik etkilerde bulunabiliyor? Ne zaman bir öğenin davranışının sonuca etkisi bu sonucun bilgisini kullanan başka bir öğenin davranışı tarafından belirleniyorsa orada doğrusallık bozuluyor. Doğrusal olmayan bir sistemde öğeler birbirinin davranışlarının ne sonuç vereceğini öngörür ve buna bağlı olarak birbirleri üzerinde pekiştirici, irdelendirici, zayıflatıcı, susturucu veya geciktirici müdahalelerde bulunur. Bu müdahaleler çoğunlukla geri besleme döngüleri yoluyla gerçekteşir. Geri besleme gönderdiğinizin size bilgi yüküyle geri gelmesi diye ifade edilebilir. Örneğin, üstünüzü başınızı düzeltmek için

aynaya bakarken aynanın yaptığı sizden aldığı görüntüyü size geri göndermektir. Bu sayede olduğunuz halinizi olmak istediğinizle karşılaştırır, gerekli düzeltmeyi yaparsınız.

Edward Lorens, matematikçi ve meteorolog olarak Amerika'da MIT'de çalışırken kaos teorisini ve kelebek etkisini ortaya çıkartmıştır. Lorens 1963 yılında bir sistemin başlangıç verilerindeki ufacık değişikliklerin bile büyük ve öngörülemez sonuçlar doğurabileceğini saptamıştır. 1963 yılında Edward Lorens bilgisayarında hava durumuyla ilgili hesaplar yaparken kelebek etkisini buldu. İlk hesaplamasında 0.506 127 sayısını başlangıç verisi olarak kullandı. İkinci hesaplamadaysa bu rakamı biraz kısaltıp sondan üç rakamı atıp 0.506 sayısını verdi. İki sayı arasında sadece binde birlik bir fark vardı. İkinci hesap birinci hesaba göre çok farklı neticeler verdi. Sonuç gerçekten şaşırtıcıydı. Önce bu iki olayın grafiksel seyirlerinde çok az fark oluyor, birbirinin aynısı gibi devam ediyor. Belli bir noktadan sonra yavaş yavaş farklı noktalara yönelmeye başlıyor, bir süre sonra aralarında hiçbir benzerlik kalmıyor. Böylece kelebek etkisi kavramı ortaya çıkmıştır. Edward Lorens kelebek etkisi kavramını "bir kelebeğin kanat çırpmaları bile belli bir süre sonra atmosferin durumunu tümüyle değiştirebilir" diye açıklıyor ya da şakayla karışık şöyle bir ifade kullanılıyor: "Bugün Pekin'de kanatlarını çırpan bir kelebeğin havada oluşturduğu dalgalar gelecek ayda

New York'ta fırtına sistemlerine dönüşebilir” Bilimde olduğu gibi gerçek hayatta da bir takım zincirleme olaylardaki küçük değişiklikler büyük sorunlar haline gelebilir.

Değerli konuklar, biraz önce bütün konuşmacılarımız GDO'nun tanımını en geniş şekilde ortaya koydu. Genetiği değiştirilmiş organizma nedir? Burada tanımın sıklıkla yapılmasından ben sadece mutluluk duyuyorum, hiçbir mahsuru yok ve sıklıkla konuşmanın konuyu hepimiz tarafından daha iyi özümsemeye yardımcı olacağına inanıyorum. zerinde konuştuğumuz olayın gerçekte ne olduğunu iyi anlarsak dikkatimiz sürekli bu konunun üzerinde olacaktır. Bu da siyasetin bir kelebek etkisine yol açabilecektir. Kendi türünden ya da kendi türü dışındaki bir canlıdan gen aktarılarak ve biraz önce Sayın Demirkol'un aktardığı gibi yapay genler de kullanılarak özellikleri değiştirilen bitki, hayvan ya da mikroorganizmalardan bahsediyoruz genetiği değiştirilmiş organizma derken, gen aktarımı kendi türü dışından gerçekleştirilmişse transgenik diyoruz. Bu konuda sempatik bir isimlendirme olması bakımından biyoteknoloji ürünleri deyimini kullanılıyor, ama sivil toplum örgütleri de buna “*Frankenstein rnler*” şeklinde bir isim taktı. Bunu da Gürol Hocam konuşmasının başında aktarmıştı.

GDO'ların yaygınlaştırılması ticari amaçlı ekimi 1996 yılından itibaren oluyor. şöyle bir geriye gidersek Internet de o yıllarda yaygınlık

kazandı, cep telefonu da yine aynı dönemde yaygınlık kazanmıştı. 1996 yılında GDO ekibi 6 ülkede yapıyor, günümüzde 25 ülkeye çıkmış bu sayı, ancak GDO ekim alanı en çok Amerika Birleşik Devletlerinde, dünyadaki ekim alanlarının yüzde 50'si Amerika Birleşik Devletlerinde. Genele şöyle bir baktığımızda hangi ülkelerde ekim yapıyor diye, Kuzey ve Güney Amerika ekim alanlarının yüzde 88'ine sahip, bu listeye Çin, Hindistan ve Güney Afrika'yı da katarsak 8 ülke yapıyor yüzde 98'lik alana sahip olan ülke, geri kalan 17 ülke yüzde 2'lik alanda ekim gerçekleştiriyor. Başlıca genetiği değiştirilmiş tarım ürünleri biraz önce de bahsedildi, soya, mısır, pamuk ve kanola, ama biber, patates, pirinç, buğday, balkabağı, ayçiçeği, yer fıstığı, kasava ve papaya gibi ürünlerde de genetik müdahalelerde bulunabiliyor.

Bugün soya tarım alanlarının yüzde 70'inde GDO'lu üretim yapılmaktadır. Pamukta bu oran yüzde 46, mısırdaki yüzde 24, kanolada yüzde 20'dir. Genetik teknolojinin gıdalar yoluyla ticarete konu olması insan ve hayvanlar üzerinde olumsuz etkilerin oluşabileceğine ilişkin çok ciddi kaygıları beraberinde getirmektedir. Bu ürünler yaygınlık gösterdikçe genetik olarak değiştirilmiş gıdalarla ilgili küçümsenemez bir tüketici hassasiyetinin de oluşmakta olduğunu görüyoruz. Öte yandan bu tür ürünlerin herhangi bir zararının bulunmadığı ya da sınırlı bulunduğunu göstermeye çalışan teknik çalışma ve

etkinliklerin de yürütülmekte olduğu bilgimiz dahilindedir. Uluslararası arenada kısa vadede bu tür ürünlere karşı bağlayıcı kararlar alınmasını şu aşamada söz konusu olmadığını bilmeliyiz. Genetik olarak değiştirilmiş ürünler artan dünya nüfusu, ekilebilen arazilerdeki azalmalar, sınırlı su miktarı nedeniyle açlığa çözüm olarak sunulmaktadır. Kurak ortamda, tuzlu ortamda tarımı olanaklı kıldığı söylenmektedir. Bitki patojenlerine karşı dirençli bitkiler yetiştirerek pestisit kullanmaksızın tarım olanağı sağladığı belirtilmektedir. Yabancı ot ilaçlarına dayanıklılık verim ve kalitede artış sağladığı belirtilmektedir. Bu tezlerin karşısındaki tezleri zaten panelimizin başından beri konuşmacılarımız da anlattılar, Amerika Birleşik Devletlerinde niversitelerin yapmış olduğu çalışmalardan bahsedildi. Abdullah Aysu Bey belirtti. Üretim oranının da yüzde 9'lara kadar varan bir düşük verim sonuçlarına ulaştığını belirtti.

Avrupa Birliğinin bu konuda 2000 yılında yaptırımış olduğu bir araştırma var. GDO'lar iddia edildiği gibi tarımda verimlilik ve üretim artışı sağlamıyor diyor bu araştırmada, GDO içeren tohumlarla geleneksel yöntemlerde olduğu gibi üründen ertesi yılın tohumu elde edilemiyor. Bu nedenle bir dışa bağımlılık oluşacağı çok net ve uluslararası firmalar tarafından tekeller oluşturulacağı kaygıları ifade ediliyor. Organik tarım ve diğer sürdürülebilir tarım yöntemleri de bu durumdan hiç kuşku yok ki olumsuz etkilenecektir.

Transgen teknolojisiyle elde edilen ürünlerin insanlarda toksisite ve alerjiye yol açabileceği, çevreye gen transferi nedeniyle biyolojik çeşitliliğin ve gen kaynaklarının etkilenebileceği yine bilimsel çevrelerce belirtilmektedir. Antibiyotiklere karşı direnç oluşmasına ve zararlılarda direncin artmasına yol açabileceği yönünde pek çok bilimsel yayın bulunmaktadır. O nedenle genetiği değiştirilmiş organizmalar konusunda sağlık, sosyoekonomik ve etik kaygıların dile getirilip tartışıldığı bir ortamda bu ürünlerin tüketiminde bilinçli olunması gereği ortaya çıkmaktadır.

Avrupa Birliğinde bu konunun hangi mevzuat çerçevesinde nasıl ele alındığı biraz önce konuşuldu. Eşik değer ürünün ağırlık veya hacminin binde 9'unun GDO içermesi halinde ürün GDO veya GDO içeren ürün olarak kabul ediliyor ve binde 9'un üzerinde GDO içeren ürünlerin etiketinde bu durumun belirtilmesi zorunlu kılınmış. Amerika Birleşik Devletleri bu konuya çok esnek bir yaklaşım içinde yaklaşıyor biraz önce ayrıntılı bilgilendik. Gen teknoloji kullanılsa dahi eşdeğer ürün tanımına girdiği zaman herhangi bir etiketleme zorunluluğu bulunmuyor. Henüz bilimsel kaygıların bulunduğu, risklerin elimine edildiğinin kanıtlanamadığı bir teknolojiyi konuşuyoruz.

Bu genel bakış açısından sonra ülkemizdeki durum nedir diye baktığımızda tamamen kontrolsüz bir yapıyla karşı karşıya

olduğumuz görülmektedir. Ülkemiz henüz genetik olarak değiştirilmiş gıdalarla ilgili nasıl bir uygulama yapacağının kararını vermemiştir. GDO ve GDO'lu ürünlerin ülkeye girişi yasaklanmış gibi görülse de girişi kısıtlayıcı herhangi bir girişimin ve yeterli yasal ve kurumsal düzenlemenin varlığından maalesef söz edilemez. Analiz yapabilen resmi laboratuvar sayısı çok azdır ve yeterli sayıda yetişmiş uzman bulunmamaktadır. Gıda kontrol sistemlerinde kayıt dışılık önlenememiştir, izleme yapılamamaktadır. En temel sorunlarımızdandır. Tketicimiz gıda ve insan sağlığı konusunda son derece hassastır, ancak ne yazık ki yeterince bilinçli değildir. Ülkemizde GDO teknolojiyiyle üretime izin verilip-verilmeyeceği kararından önce bu riskleri göze almayı gerektiren koşulların olup olmadığını dikkatle irdelemeliyiz. Ülkemiz bahsedildiği gibi biyolojik çeşitliliği çok geniş bir ülke, 11 bine yakın bitki trmz mevcuttur. Henüz tarımdan üretimde yetersizlik gibi bir sorun yaşamıyoruz. Organik tarım ürünlerinde her geçen gün ihracat potansiyelimiz büyüyor. evre kirliliğinin daha düşük boyutlarda olması ülkemiz bakımından bir avantaj olarak ortaya çıkıyor. O nedenle GDO içeren ürünler hakkında yapılacak düzenleme çok büyük önem taşıyor. Bu konuda bir ereve oluşturulması ngrlen Ulusal Biyogüvenlik Yasa Tasarısı bilindiği gibi Başbakanlığa sunuldu. İlk izlenimler bu taslağın GDO'lu ürün ekim, ithal ve tüketime meşru zemin

sağlamayı amaçladığı yönündedir. Ulusal Biyogüvenlik Kurulu kurulması amaçlanmakta olduğu anlaşılıyor. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığıyla bir yetki karması sorunu nasıl çözülecek? Kurulun görevleri netleştirilebilecek mi? GDO içeren ürünler için Avrupa Birliğinde olduğu gibi eşik değer oluşturulması için ne tür bir çalışma yapılacak? Bu ürünlerin risk değerlendirmesi kimin kontrolünde olacak? Şirketlerin mi? Yasalara aykırı biçimde bu ürünleri ülkemize sokan ve üretene karşı ne tür cezai yaptırımlar uygulanacak? Risk denetimine tabi bu ürünlerle ilgili bilgiler kamuoyuna açıklanabilecek mi? Ülkenin genetik varlıklarının kontrolü kimde olacak? Soruları artırmak mümkün.

GDO'lu ürünler saygıdeğer konuklar, insan ve hayvan sağlığı, çevre biyoçeşitlilik üzerine geri dönülmez zararlar oluşturabilir. Bu durum çıkarılacak olan yasada mutlaka dikkate alınmalıdır. Çok zengin çeşitliliğe sahip bir gen bankası niteliğindeki Türkiye'ye tohum aracılığıyla dışarıya bağımlı kılmaktan özenle kaçınmalıyız. Bu konudaki görüşlerin çok taraflı olarak dile getirilmesini sağlamalı, her birinin dikkatle değerlendirilmesine önem vermeliyiz. Genetik varlıklarımızı korumalı ve geliştirmeliyiz. Ülkemizin GDO teknolojisinin kullanımı ve kontrolü konusundaki yaklaşımını ve ülke mevzuatını bir an önce katılımcı bir politikayla oluşturmalıyız. Cezai yaptırımları da bulunan bir yasal düzenlemeyi gerçekleştirmeliyiz. Tüm tarım ve gıda politika-

larında olması gerektiği gibi uygulamada sürekliliği sağlamalıyız. Analizleri yapan resmi laboratuvar sayısını hızla artırmalı ve kabul edilen mevzuat çerçevesinde kontrollerin rutin olarak yapılmasını sağlamalıyız. Gerekli uzmanların eğitimi için özel çaba sarf edilmelidir. Tüketiciler bilinçlendirilmeli, her türlü bilimsel gerçeği ve riski Őeffaflıkla paylaşmalımız. Genelde gıdaların, zeldeyse GDO ve GDO'lu ürünlerin kontrol ve denetiminde yetkilerin tek elde toplanmasını sağlamalıyız. Gıda zincirinde güvenlik ancak bu yolla sağlanabilir. Bu denetim mutlaka kamu eliyle yürütülmelidir. Konuyla ilgili bilimsel çalışma ve araştırmalara ağırlık verilmelidir. GDO'lu ürünleri kısıtlanmış alanlarda üreterek bu teknolojinin ülkemizde tanınması sağlanmalı ve etkileri araştırılmalıdır. Bu amaçla gerekli kaynak ve araştırma kurumları arası eşgüdüm ve bilgi paylaşımı sağlanmalıdır. Biyolojik eşitliliği korumak için GDO rnlerinin araştırmalar dışında tarımsal üretimine izin verilmemesi ve bu tür tohumların ithal edilmemesi önem taşımaktadır. Gıda maddelerinde GDO eşik değerini saptanarak bir ynetmelikle yayınlanmalıdır. İthal ürünlerde eşik değerinde GDO içeren ürünlerin etiketlenmesi mutlaka sağlanmalı ve potansiyel ürünler denetlenmelidir. Biyogüvenlik Kanunu halkın ve ülkemizin çıkarları doğrutusunda hazırlanarak yasalaşmalıdır.

Bu konuda belirtmek istediğim son bir konu da şudur: Biz Cumhuriyet Halk Partisi

milletvekilleri olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 8 Haziranda bir araştırma önergesi verdik. Türkiye’de ve dünyada genetiği değiştirilmiş organizmaların analizi, uygulamaları ve alınacak tedbirlerin tespit edilmesi için meclis araştırması açılmasını istedik. Kamuoyu desteğiyle bu konunun mecliste araştırılması sağlanabilir. Bu bilgiyi de bu toplantıda değerli konuklarımızla, sizlerle paylaşıyorum. Bu güzel toplantı için İstanbul Barosuna teşekkür ediyorum, kutluyorum, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

SORU - YANIT

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Sayın Baytok'a görüşlerini apaçık ifade ettiği, paylaştığı için teşekkür ediyoruz.

Değerli meslektaşlarım, sorusu olan meslektaşım lütfen öncelikle kendini tanıtsın, çünkü kayda alınıyor. Hangi konuşmacıya soruyu tevcih ettiğine lütfen işaret etsin.

Av. AYŞE EREN

Birinci sorum Gürol Beye, ikinci sorum Kenan Beye. Gürol Bey, daha doğrusu diğer bütün konuşmacıların anlatımlarından şunu anladım: Bu tohumlar çevreye, insana ve ekonomiye zararlı. Bu burada kesin olarak ortaya konuldu ve bu tohumların, yani şu anda doğal yemediğimiz bitkilerin sebebi de Tohum Yasasıdır. Sağ olsun Gürol Beyler direnç gösterdiler, ama bu dirence rağmen yasa geçmiş. Bu yasa geçtikten sonra bu tohumların insan sağlığına, çevreye zararlı oldukları ortadayken Anayasa Mahkemesine gidebilirdiniz. Yaşam hakkı ihlal edildiği için, çevre hakkı ihlal edildiği için gidilebilirdi. Neden gitmediniz?

İkinci sorum Kenan Beye, ben yıllardan beri bağırsak sorunu yaşıyorum. Son dönemlerde iyice arttı. Geçen sene Kazakistan'a, Kırgızistan'a gittim, orada sorun yaşamadım, benim ayaklarım şişmedi, benim damarlarım şişmedi, benim karnım şişmedi. Sürekli gezdim, sürekli ayakta oldum, arabanın içinde oldum, buna rağmen şişmedi. Öğrendim ki, orada doğal bütün ürünler. Kenan Beye soruyorum: Ben dava açacağım

bu ürünlerin Türkiye'de üretilmesine izin veren hükümetlere ve aslında diğer muhalefet partilerine karşı da dava açacağım. Benim kaygım şu: Benim bağırsak sorunumun bu bitkiler olduğunu ispat edebilir miyim?

Bir sorum daha olacak, o da Abdullah Bey: Ben bağırsak için çok yararlı olduğunu söylediler, çimlenmiş buğday. Ben buğday çimlendiremiyorum. Karpuz yiyemiyorum artık, karpuz da galiba değiştirildi. Doğal bir şey artık yok mu?

Prof. Dr. GÜROL ERGİN

Dediğiniz gibi ben aynen GDO'lu tohumların çevreye, insana, ekonomiye zararlı olduğunu söyledim. Çıkan yasaya da karşı olduğumu söyledim, ancak niçin hangi maddelerine karşıyız, onları Sayın Baro Başkanımız açıkladığı için ben yalnız çok önemsemiğim bir maddesi üzerinde durdum. Sorunuzun yanıtı: Anayasa Mahkemesine ben gittiğimizi söyledim. Size tarihini de vereyim isterseniz 25.12.2006 tarihinde Anayasa Mahkemesine gittik. Bütün bu konuları biz orada Anayasa Mahkemesine sunduk, ama şu ana kadar herhangi bir gelişme olmadı. Onun için lütfen bizi mahkemeye vermeyin. Kazanma şansınız kalmayacak, onun için söylüyorum.

Ben izin verirseniz kusura da bakmazsanız başka söz almayayım diye bir-iki noktayı eklemek istiyorum. Geçen gün Sayın Hocamızın, Sayın Demirkol'un söylediği bir televizyon programında bir tıp profesörü arka-

daşımız gerçekten çok şaşırtıcı bir şekilde sigarada 5000 zararlı madde var, o içiliyorsa bunlar da yensin gibilerinden, Amerikalı sağlığına çok düşkündür, o yiyorsa biz niye yemiyoruz gibilerden bir şeyler söyledi ve şunu ekledi, ona daha çok şaşırdım: “Süte de dayanıklılığını sağlamak için birçok kimyasal katılıyor” dedi. Sevgili arkadaşlarım, bunu ben özellikle gündeme getirdim, dayanıklı sütlerin içine hiçbir zaman ve hiçbir firma herhangi bir kimyasal madde katmaz, öyle bir şey yok. O yalnızca teknoloji gereği 140 derecelere sütü ısıtıp sonra birkaç saniye tutup ani soğutulmasıyla elde edilen bir sonuçtur. O dayanıklı süt denilen UHT sütleri bebeklere de istediğiniz gibi verebilirsiniz. Kesinlikle söylüyorum, onların hiçbirinde ve hiçbir firmanın sütünde öyle bir madde yoktur, ama bu konuda farklı düşüncesi olan varsa onu da dinlemek isterim.

Bir de bu firmaların sahtekarlıkları üzerinde durmak istiyorum. Özellikle margarin firmaları aynen hocamın dediği gibi margarinlerde transasitler var, onun için bunlar sağlığa zararlı, şimdi biz şu yöntemle üretiyoruz; transasit yok. O firmalar en az 50 yıl -1950’lerde çünkü ticari olarak margarin üretimi ciddiye kazandı- o margarinin tereyağı karşısında çok daha sağlıklı olduğunu söyleyip durdular ve söyledikleri kesinlikle yalandı ve yanlıştı. Çünkü hiçbir hayvansal yağ tereyağının yerini tutamaz, mümkün değildir. Çünkü çok özel özellikleri

vardır tereyağının, aynen bitkisel yağlar içerisinde zeytinyağının olduğu gibi diyorum, teşekkür ediyorum.

Uz. Dr. YAVUZ DİZDAR

Ben dolaylı gözlem olarak söylüyorum. Elbette haklılar, sanayi de böyle söylüyor, sütler için söz ediyorum. Bu kadar yüksek teknolojiyle yapılıyor, asla içine bir katkı malzemesi konulmuyor. Bunun neresi mantıklı? Mantıksız olan şu: Kutusu açtığınız zaman buzdolabında 15 gün bozulmuyor, ama günlük sütü açarsanız 3 günde bozuluyor. Mantıksızlık şurada: Eskiden hatırlarsanız bir basit bilmece vardı, bir tavanıza bir solucan atarsanız 10 saatte dolarsa, 2 solucan atarsanız bölünerek kaç saatte yarı zamanı olmuyor? Çünkü siz üreme dediğiniz şey bir şeyin içerisi kontamine oluyor ki, siz sütü açtığınız zaman o kontaminasyon ne yaparsanız yapın gerçekleşir. Tencerenin içerisine piştikten sonra açarsanız mutlaka içine bir şey ekilir, bunu engellemeniz mümkün değil. Neden kutu sütler bozulmuyor da normal süt bozuluyor? Eğer bunlar yüksek teknolojileri gereği bozulmayacak bir şekle geliyorlarsa o zaman da şu anlama geliyor; siz bu sütü iste-diğiniz kadar için beş kuruşluk fayda görmezsiniz. Günlük süt açıldığı zaman 2-3 gün içerisinde ekşir, mutlaka ekşir, bir şey yapamazsınız. Kutu süt açılırsa 15 gün rahat rahat gider, yoğurt olursa 20 gün filan gider. Bunun teknolojiyle bir ilgisi varsa eğer ki, doğrudur mutlaka sektör, o zaman da siz o yediğinizden

fayda alamazsınız. Mantık bunu emrediyor. Bir şey dışarıdan etkiye karşı dayanıklıysa siz de onu sindiremezsiniz. Bu konuda beslenme uzmanı arkadaşlarımız ne der onu bilmiyorum, ama mantık bu.

Prof. Dr. GÜROL ERGİN

Değerli izleyiciler, olayın ne olduğunu söylersem herhalde beyefendinin, doktor beyin mantık açısından yanlış bulduğu şeyin bilimsel açıdan doğru olduğu ortaya çıkacaktır. Süt niye ısıtılır? Süt içindeki mikroorganizmaları azaltmak için ısıtılır. Eğer pastörize yaparsanız hanımefendinin söylediği iki gün dayanıyor dediği sütler pastörize sütlerdir. Pastörize süt yaparsanız burada amaç verem mikrobu ısıya karşı en dayanıklı mikroptur patojen olarak patojenler içerisinde verem mikrobundan daha fazla ısıya dayanıklı hiçbir mikrop yoktur. Pastörizasyonda amaç verem mikrobunun dayandığı sıcaklıktan birkaç derece daha yüksek sıcaklıkta sütü eğer uzun süreli pastörizasyon yapıyorsanız yarım saat, kısa süreli pastörizasyon yapıyorsanız 5-10 dakika tutmaktır. Burada siz patojen mikroorganizmaların hepsini öldürürsünüz, ama patojen olmayan mikroorganizmaların çok ciddi bir kısmı sütün içinde kalır.

UHT sütlere gelince, bunlarda sıcaklığı pastörizasyonun 72 derecelik sıcaklığının çok üstüne, 140 dereceye çıkarıyorsunuz, 2-3 saniye tuttuğunuz için bu sürede beyefendinin söylediği “içinde besin anlamında yararlı

bir şey kalmaz” tezi ortaya çıkmıyor, süt içerisindeki vitaminlerin çok, ama çok az kısmı bundan zarar görüyor, proteinler hiçbir zarar görmüyor 140 derece dolayında, ama bütün mikroorganizma yüzde 100’e yakını ortadan kaldırılıyor, yalnız patojenler değil. Sütün ağzı açıldıktan sonra da 15 gün gibi bir sürede bozulmayışının nedeni içinde hiç mikroorganizma kalmayışı, dışarıdan mikroorganizma girişidir, ama diğer sütlerde, pastörize sütlerde öyle değildir.

Gıdasal değere baktığınız zaman da tabii ki, sütün eğer gıdasını korumak istiyorsanız kaynatmayacaksınız. Kaynatırsanız pek çok vitamini orada yitireceksiniz, ama onun yanında daha önemli olarak kaynatılan sütün kaynatıldığı kabın cidarlarına proteinler bulaşır, yapışır. Bunu hepimiz görmüşsünüzdür, onun içerisinde ciddi anlamda da mineral madde kalır. Minerallerde de zarara uğrarsınız. Olay budur, teşekkür ederim.

Yoğurda gelince, yoğurttaki olay yoğurdun katılığını sağlama olayıdır. Ona jelleştirici madde katıyorlar, ama sağlığa zararlı bir madde değil, bu genellikle kazeinatlar olur.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBUŁAK

Sayın Demirkol Sevgili Ayşe Eren’in Kırgızistan ve Kazakistan’da doğal olarak tedavi ettiği bağırsak meselesi vardı.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Ondan nce Gürol Hocama teşekkür etmek istiyorum. İstanbul Veterinerlik

Fakültesinin verdiği rakamlara göre Türkiye’de her 4 büyükbaş hayvandan birinde ya tüberküloz ya brusella var. o yüzden Allah aşkına sokak sütü almayın, ekolojistler -ki, ben de bir ekolojist sayılırım- size onun daha sağlıklı olduğunu söyleyecektir, sakın ha, sokak sütü almayın. Su katılıp sonra katılşsın diye sümüklüböcek dahi katılıyor onlara, o yüzden siz siz olun, besin değeri çok az zarar gören UHT sistemli ısıtılmış paketli sütü tercih edin lütfen. Yalnız tereyağı konusunda Gürol Hocamla hem hemfikirim, hem hemfikir değilim. İnternet’te dolaşan bir yazım vardır benim, bir dergide çıkmıştı, Aktüel Dergisinde zannediyorum: “Dedem tereyağı yiyerek 117 yaşında öldü, babam margarin yiyerek 59 yaşında öldü” diye, bu gerçek, rakamlar da gerçek, ama dedemin yediği tereyağı yok şu anda, problem orada.

Gürol Hocam, biz ineği özgürleştir-medikçe, yani yüzde 100 mera hayvanına dönüştürmedikçe tereyağı da margarin kadar zararlı, çünkü en basiti iç yağ merada otlayan hayvanın iç yağının ana yağ asidi stearik asittir. Halbuki yemle beslenen hayvanın iç yağının ana yağ asidi palmitik asittir. Palmitik asit anlatacağım, yabancı derim diye üzölmeyin, palmitik asit en çok kolesterolü oksitleyerek damar sertliğı yapan yağ asididir. Şu süt tozları var ya, onlar da palmitik asittir, afiyet şeker olsun. Bitkisel zararlı değil yalanlarına kanmayın, onlar palmitik asittir, en çok kolesterolü oksitleyerek damar sertliğı yapan

yağ asididir. Yapay yemle beslenen ineğin de iç yağı budur. Halbuki merada otlayan hayvanın iç yağı stearik asittir. Stearik asit 37.5 derecede erir, dolayısıyla insan vucudunun 36.5 derecelik ısısında zaten önemli bir bölümü erimedii için bağırsaktan emilmez, yağ olarak atılır. Hadi kazara ateşlendik, ateşimiz yükseldi, emildi. 15 dakika sonra oleik aside dönüşür vücutta, yani zeytinyağına dönüşür. Adana kebabında gördüğünüz i yağlar dedemiz koyduğunda zeytinyağıymış, şimdi zeytinyağı değil, o yüzden 100 sene önce 60 sene önce Adana'da kalp hastası yoktu, daha geçenlerde iki kardeş aynı gün kalp krizi geçirip öldü. O yüzden sayın hocam, tereyağı dünyanın en sağlıklı yağıdır. Yeter ki hayvan merada otlasın, aksi takdirde yeme şansımız ve hakkımız yok.

Ayşe Hanım gıdayla ilgili araştırmalar çok girifttir. O yüzden mesela, bir lokantada besin zehirlenmesi olsanız dahi eğer o lokanta o gece yediğiniz yemeği kalite standardına uygun olarak paketleyip buzdolabında saklamamışsa o lokantaya dahi dava aamıyorsunuz. Dolayısıyla siz bugün yediklerinizden hasta olduğunuzu hiçbir mahkeme önünde Strazburg da dahil kanıtlayamazsınız.

Prof. Dr. GÜROL ERGİN

Arkadaşlar izninizle kusura bakmayın iki cümle eklemek istiyorum. Bunlardan birincisi, tereyağı niçin diğer yağlardan, hayvansal yağlardan değerli? Yağları yapan asitlerdir.

Yağın özü asitle gliserindir, başka bir şey değildir. Tereyağında olan kısa zincirli dediğimiz, orta zincirli dediğimiz, kısa zincirli asitlerin hemen tamamı, orta zincirli asitlerin bir kısmı diğer yağlarda hiç yoktur ve onların hepsinin örneğin, 14 karbonlu asidin lavrik asidin antitüberkiler etkisi vardır. Yani vereme karşı onu önleyici etkisi vardır. Diğer asitlerin de bu şekilde etkileri var, bunu özellikle söylemek istiyorum. Yalnız ben hocamdan bir ricada bulunacağım bu arada, o konuda sizin söylediğiniz konuda merada ve kapalı beslenen hayvanların yağ asidi birleşiminde palmitik stearik asit oranlarında görülen değişikliği ortaya koyan araştırmayı eğer bana bir şekilde iletebilerseniz size minnettar kalacağım.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Keyifle, yalnız hocam lavrik asit 2000'li yıllarda AIDS tedavisinde de kullanılabilir miyiz diye araştırıldı. Çok çok haklısınız, çok değerli bir yağ asidi, fakat lavrik asit, miristik asit ve palmitik asit, yani C12, C14 ve C16 bunların üçü en aterojenik doymuş yağ asitleridir ve yapay beslenen ineğin sütündeki lavrik asit miktarı yüzde 41 dolayındadır, bu da damar hastası yapmak için birebir bir nedendir.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Ben bir cümle ilave etmek istiyorum: Bildiğiniz gibi maltüs teorilerine göre iki kuşak arasında 25 yıl fark olması lazım. Türkiye tabii çok hızlı devinim içinde olan bir

ülke olduğu için bu 15 yıla kadar indi. şu anda insanımızın nüfusumuzun erkek kısmı için ortalama ömür 69.4'e kadar çıktı. Halbuki 25 sene önce Türkiye'de ortalama ömür 49 yıldı. Kadında da bu 74'e çıktı. Tabii bunlar çok büyük rakamlar değil, çünkü yanı başınızdaki Yunanistan'da bugün kadında ortalama ömür 86'larda, erkekte 83'lerde dolaşıyor. İsveç filan oralara girmek istemiyorum Avrupa Birliğindeki ortalama ömür bahsinde. Burada artık o organik kimyadaki yağ, gliserin bütün bunları söylediniz değil mi? Sabunun açılmış formülünü yazacağım 40 sene önceki kimya bilgimle, ama rakamlar olarak bu. Tabii beslenme alışkanlıklarının da değişmesi, bir de kadının eğitilmesi, çünkü kadın nüfusun İmam Gazali'den beri içtihat kapısı kapatılıp kadın içeri tıkılırken kadının süreç içinde sosyal yaşama, daha doğrusu iktisadi yaşama ve dolayısıyla sosyal yaşama dahil etmesi sonucunda erkeğin ömrü uzamıştır diye düşünüyorum. Bu rakamlar hiç demin Gürol Hocanın dediği gibi Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamları değil, bunlar Eurostat'ın rakamlarıdır. Sayın Aysu, bu buğdayı nasıl yapacaktık? Nasıl çimlendirebiliriz? Buyurun.

ABDULLAH AYSU

Ülkemizde henüz umutsuz değiliz, bu tür buğdaylarımız var. şu anda o tür buğdayla yaptığımız üretim egemen üretim biçimi mi? Değil, çünkü Tarım Bakanlığı özellikle serti-

fikalı tohum kullananlara destek veriyor, yerli ve yerel tohum kullananlara destek vermiyor. Onun için giderek onu daha köşeye sıkıştıran ve üretimden alıkoyan, daha dar alanlarda üretilmesine neden olan bir yöntemle doğru sıkıştırıyoruz biz çiftçiler olarak, hatta onun ötesinde bir şey söyleyeyim; bugün bizde öyle tohumlar var ki hâlâ devam eden, hiç bulgur olarak kaynatmadan direkt olarak değirmene götürüp kırıp bulgur olarak kullanabilirsiniz. Bunlar bile var, hâlâ var ve size bir küçük örnek vereyim. Bilginiz olsun, daha yeni başlangıç yapıyoruz. Ekim ayından itibaren Boğaziçi Üniversitesinde üretimden pazarlamaya direkt olarak üreticiden oraya sağlıklı gıda aktarmaya başlayacağız. İlk 100 kişiye cevap vereceğiz, 6 ay deneme yapıyoruz ve belli sınırdan bir ürün getireceğiz, bir kendimizi tanıyacağız, farklı bir iş yapmaya çalışacağız, ama buna izin verecekler mi? Vermeyecekler, şöyle bir örnek vereyim, hazır milletvekillerimiz de buradayken söyleyeyim: Geçenlerde biz Skyptürk'teki bir programa katıldığımızda müsteşar ve genel müdür bağlandı. Müsteşar GDO'larla ilgili bize dedi ki: "Biz Arjantin'den görüş aldık" Biz kendisine "niye bu yasa taslağını göremiyoruz? Biz de görmek istiyoruz" dedik. Sanki Kenan Bey merkez stüdyoduydu, sevgili Gökhan Günaydın'la da biz Ankara temsilciliğinde, stüdyosunda bulduk ve bize cevap olarak "*komisyona indiğinde görürsünüz, biz Arjantin'den görüş aldık*" diye cevap verdi. Bir başka bundan daha tehlikeli

olan bir cevap verdi bir genel müdür, TAGEM Genel Müdürü: “Ben yasağı baştan sona okudum” dedi. Bu size ilginç gelmiyor mu? Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü “*ben yasağı okudum*” dedi. Nereden geldi o yasa da okudu? Bu yasanın hazırlanmasında olması gereken kişi televizyonda bunu söylüyor. Bu yasa bizim dışımızda bir biçimde geldi, meclise indi. Meclis durdurabilecek mi? Hayır, eğer birlikte olabilirsek durdurabiliriz, eğer birlikte davranamazsak üreticiler, tüketiciler ortak bir mücadele vermezse bu meclisten böyle gözümüzün önünde net bir biçimde geçecek ve uygulamaya gidecek. Bunun için burada bir direnci net olarak rgtlememiz lazım.

İzin verirseniz söz almışken çok kısa bir Şeyden söz etmek istiyorum. Bakın, çok seri bir turdan geliyorum ben, Rize, Pazar, Hatay, Erzin, Amasya, Taşova, Erbağ, Ankara ve oradan direkt buraya geldim. Şimdi döneceğim Ankara ve Iğdır’a geçeceğim. Niye biliyor musunuz bu tur? Bir fotoğraf söyleyeceğim size:

1. GDO Yasası gündeme geliyor,

2. HES’ler var gündemde. Sizin haberiniz var mı? Bu ülkenin ırmakları üzerinde 1500 hidroelektrik santral kuruluyor. Sadece Yeşilırmak’ın üzerinde 92 hidroelektrik santral var ve bu suyun toprağa değme Şansı kalmıyor bu ülkede ve bu ovada, yılda iki kez ürün alınan bir ovadan söz ediyorum. Bu demektir ki, iki yılda bir kez ürün alınacak

nadas sistemine geçilecek bir ülkeden söz ediyorum, verimli ovalardan söz ediyorum. Bu fotoğrafı tamamlayan başka bir şey ve bu ihale edilmiyor, direkt şirketler çağrılıyor, teslim ediliyor. Bu şirketlere koyucu sistemi yasal olarak tanınmış ve bu şirketler ayrıca çevresindeki istediği kadar araziyi kamulaştırma bedeli üzerinden satın alma yetkisi verilmiş ve bu şekilde 1500 küsur HES var. Bunun hemen ardında şu sıra çok ballandıra ballandıra Tarım Bakanlığının anlattığı GDO'yla birebir ilgili bir havzalar sistemi var: *"Siz havzalardaki bölgeleri 30 bölgeye böleceksiniz, ikişer üçer ürüne sıkıştıracaksınız, bunun dışındakine destek vermeyeceğim, almayacağım ve siz şirketlere gidip satacaksınız, sahibiniz şirket olacak. Şirketin vatandaşı olacaksınız"* diyorlar. Bu havzalar sistemi şu anda gene gündemde. Tam da buna bağımlı olarak fotoğrafın tamamlayıcısı son şeyi söylüyorum: İstihdam büroları artık elçiler ve dayı başları bizi yönetecek ve onlar özerklik verecek.

Av. SAMİ AKDAĞ

Konu bütünlüğü itibariyle genetiği değiştirilmiş gıdalar yanında bir de genetiği kendiliğinden ya da kullanımla değişmiş gıdalar daha büyük bir tehlike içermiyor mu? Atık yağlar, böyle bir panelin, bu kadar önemli bir panelin bu konuya yönelik bir açıklama içermemesine açık söyleyeyim şaşırdım, çünkü bu atık yağlar büyük oranda çevre kirliliğine sebep olduğundan çevre kirliliğini

önleme adına bu atık yağlar büfelerde ve lokantalarda son derece denetimsiz bir şekilde kullanılmaktadır. Sayın Demirkol'a soruyorum.

Av. RÜŞTÜ GERMIYAN

Biraz önce transfenik ürünlerden bahsedilirken birkaç ürün sayıldı Sayın Baytok tarafından, "*en fazla soyada, pamukta -not alabildiğim kadarıyla- kanolada, mısırdada ve diğer bir-iki sınırlı üründe GDO uygulaması yapılıyor*" denildi. Peki, bizim bugün markette, pazarda rastladığımız hiç alışık olmadığımız birtakım ürünler var. mesela, sarı renkli dolmalık biber var yıllardır görüyoruz veya bu son zamanlarda rastladığımız çok küçük ebatta çekirdeksiz çok ince kabuklu karpuz deniliyor mesela, hatta gazetelerde ilanları çıktı. Acaba bunlar da birer transgenik ürün müdür, yoksa bunlar farklı şekillerde masum şekilde doğal yollarla döllemesi, tohumlaması yapılmış zararsız ürünler midir? Bu konuda bir açıklama getirilebilir mi? Biz tüketici olarak bir ürünün transgenik olduğunu veya aşırı hormon veya insektisit veya diğer ilaçların kullanıldığını gözle, duyularımızla nasıl anlayabiliriz? Daha doğrusu doğallıktan uzaklaşıyorsa mesela, klasik domatesin çekirdekli olması, vesaire gibi veya dış görünüşleri çok gösterişli güzel oluyorsa bunlar doğallıktan uzaklaşmaysa uzaklaşma olarak bu ürünlerin zararlı olduğunu gösterir mi?

HACER FAZİLET METİN

Sorum iki profesör hocama: Piyasada satılan ve bolca tükettiğimiz pastörize adı altındaki tereyağındaki sıvı yağlar hakkındaki fikirlerini rica ediyorum. Teşekkür ediyorum.

YILDIZ TUNCER

Ben sağlıkçuyum, öğretmenim. Bu alacağımız mecburen yediğimiz, yemek zorunda olduğumuz şeyler var. Bunların toksinini indirebilir miyiz? Bir şey yapabileceğimiz bir durum var mı? Ben Sayın Dizdar'dan rica edeceğim. Teşekkür ediyorum.

Av. ÖZLEM OĞUZLAR

Ben Güvenlik Yasa Tasarısıyla ilgili her iki milletvekilimize de sormak istiyorum. Çünkü bizim onu görme şansımız yok, dolayısıyla düzenlemenin ne şekilde yapıldığını bilmiyoruz. GDO'lara ilişkin düzenlemeler, yasal düzenleme neye dayandırılacak? Bu bir Kartegeno Biyogüvenlik Protokolünün bir uygulaması mı olacak, yoksa Avrupa Birliğindeki direktiflerin veya tüzüklerin bir yansıması mı olacak? Neye göre yapılacak ve bu düzenlemeler bir risk değerlendirilmesine dayanacak mı? Eğer dayanacaksa burada risk değerlendirmesini yapacak olan kurum kim olacak? Karar alacak olan organ kim olacak? Burada bir işbölümü olacak mı? Bunları merak ediyorum.

ARIF ŞEN

Emanetçiler Derneğindenim.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Politikayla uğraşiyor musunuz?

ARIF şEN

Hayır, ben biyoçeşitlilikle uğraşıyorum, tarımsal bir uğraş. Túrkiye Tohum Sekretaryalığını yúrútúyoruz şu anda. Ben bu Biyogúvenlik Yasasına ilişkin soracaktım. Yalnız bir súruci şey yapmak istiyorum.

Bu Biyogúvenlik Yasası GDO'lara ilişkin ve tam bir gündem haline geldiği için ve tartışıldığı için dúnýada şöyle bir řey var; bu Amerika'da ve Kanada'da ağılan son davalar da daha önceden bu genlerin sahibiydi bu şirketler, bazı kararlarla o materyalin bütünü'nün sahibi olmaya başladılar. Bunun da temel noktası mevcut bütün biyoçeşitliliğin, daha doğrusu kútle enerjisi denilen bu biyokútle'nin sahipliğine doğru giden bir súrui, bu GDO'ya ilişkin çıkan sadece bu yasa önümüzdeki súrui'deki belli bir şeyin, yani o mevcut biyoçeşitliliğin sahipliğine doğru giderken bunun da herhangi bir politikasını oluşturabilirler mi?

SALONDAN

Sayın Başkanım, ben maalesef avukat değilim, ama İstanbul Adliyesinin yeminli tercümanıyım. Muhtelif lisans ve yüksek lisanslarım var, sadece idari hukuk dersi aldım. Norveç'te dağlardan birinin içinde bir tohum bankası kurulduğunu duydum. Biz meyvelerimizin çekirdeklerini boyuna atıyoruz, daha önce TEMA "şunları biriktirin ekelim" dediyse de dışarıda biriktirdiğiniz çekirdekler bir súi sonra küfleniyor. Önce üniversitelerde başlamak kaydıyla tohum bankası

adı altında ya da çekirdek kumbarası adı altında süslü saksılarda topraklar içinde bu çekirdeklerin biriktirilip Kurşunlu'da 500 hektarlık bir arazinin sadece 100 hektarının fidanlık haline getirilebildiğini duydum. Şimdilik kaydıyla buraya ekilmesi uygun olur mu?

Uz. Dr. YAVUZ DİZDAR

Bu içerisinde bulunan herhangi bir şey, gen ne varsa bunun herhangi bir şekilde uzaklaştırılması mümkün değil, yani bunu siz ister pişirme yöntemi olarak, ister yıkayın, ister kabuğunu soyun bunu GDO'lu olarak yetiştirilmiş olan bir bitkinin içerisinde çıkarmanız ne yazık ki mümkün değildir. Dolayısıyla geni aldığınız zaman siz bu gen bir şekilde vücudunuzda normal geçişine uğrayacak, ya parçalanacak ya da büyük olasılıkla da bir kısmı parçalanmadan bağırsaklarınıza kadar ulaşacak. Burada bağırsaklardaki doğal olarak bulunan bakterilerle gen alışverişi olabilir ya da bir kısmı vücudunuza bir şekilde geçerek sizin vücudunuzdaki hücrelerle de gen alışverişi içerisinde bulunabilir. Bunun dışında yapabileceğiniz herhangi bir şey söz konusu değil.

Bu konuda ben konuştuğum zaman insanların elbette kafaları karışıyor ve "biz ne yiyeceğiz?"e geliyorlar. Burada standart öneri şu: Ayırmanız mümkün değildir, dışarıdan görünerek kokusuyla, falanıya filanıya bir ayırma gidemezsiniz, ama şunu yapabilirsiniz: Geleneksel olarak üretildiğini daha yüksek

olasılıkla varsaydığımız ürünü tercihen yöresel pazardan, değilse bile en azından mevsiminde almak şeklinde bir yol benimseyebilirsiniz. Mevsiminde alırsınız, eski teknolojiler dondurmak, soğuk saklamak bunların hepsi artık nispeten daha mümkün, yapan bir yığın tanıdığım insan var. Zamanında birkaç kasa alıyorlar yaz döneminde ürünün en yüksek düzeyde olduğu turfanda ya da bir şekilde manipülasyon olmuş olması olasılığı en düşük olan üründen temizleyip ayıklayıp derin dondurucuda saklamak yoluyla kışlık dönemde de ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Bunlar dışında benim şu an için bildiğim konserve yapılır, bildiğimiz ev usulleri şeklinde besleyici değerde hafif bir kayıp olmakla birlikte bu tür şeyler de yapmanız söz konusu olabilir. Çok daha fazla uyarıya ya da uygulamaya açık olan bir yöntem değil, neyin ne olduğunu bilmiyorsunuz, laboratuvarlarınız yeterli değil, olanlar çalıştırılmıyor, dolayısıyla sizin de bunları ancak böyle bir güvenlik parametresini dikkate alarak mevsiminde tüketmeniz gerekiyor ya da mevsiminde stoklamanız gerekiyor. Salça yapabilirsiniz ki, mevsiminde yapılmış olan salçanın besleyici değeri en azından bazı unsurlar açısından çiğ domates kadar yüksektir. Bunu da biliyoruz.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Sağ olun Sayın Dizdar. Bana bir şeyi hatırlattınız, çünkü benim eşim üniversitede sanat tarihi hocası. Sabah çıkarken “akşam unutmadan 5-6 kg barbunyayla 5-6 kg beze-

lye al, dipfrize atacağız” dedi. “İnşallah bana ayıklatmazsın” dedim ben de ona, demek zamanında yapacağız. Salçayı da kendimiz mi yapacağız?

Uz. Dr. YAVUZ DİZDAR

Kendiniz yapabilirsiniz. Biri üstlenir, 5-6 ailenin gereksinimini karşılayabilir.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

İmece usulüyle, peki, sağ olunuz. Sayın Ergin buyurun efendim.

Prof. Dr. GÜROL ERGİN

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ben izninize birkaç soruya dilim döndüğü kadar yanıt vereceğim. Bunlardan birincisi Sami Beyin atık yağlarla ilgili sorusu vardı. Atık yağlar yeniden kullanılmaz, ama onlar hayır eğer kullanılıyorsa zaten bu olmaması gereken bir olaydır. Yani konuşmanın bir anlamı yok, yalnız şu var; yağlar genelde üç dört kez kullanıldıktan sonra kullanılmamalı, çünkü içinde birazcık siyahlık görürseniz bazı parçalar kızartılan maddeden geçen parçalar olursa bunun artık oksitlenmeye başladığını anlarız. Bazı polimerler oluşmaya başlamıştır, bunlar da kanserojendir. O bakımdan tabii fritözde çok daha farklı, daha fazla kullanılabilir. O bakımdan atık yağlar o şekle girmişse kesinlikle kullanılmaması gerekir, kullanılması yasadışı bir olaydır, onu söyleyeyim.

İkincisi, sarı renkli dolmalık biber Rüştü Beyin sorusu çekirdeksiz küçük karpuz bunlar klasik melezleme yöntemleriyle elde edil-

miştir. Bunlarda GDO filin yoktur, bunu açık ve rahat olarak bilelim. Hormonlu bitkilerin nasıl anlaşıldığını artık biliyoruz. Domates aldığımızda içindeki o çekirdek kısmı kopsa onda ciddi olarak bir hormon kullanılmış demektir, ama ben bir hususa dikkat çekmek istiyorum: Arkadaşlar, aslında bitkilerde hormon diye kullanılan madde bizde bilimde büyümeyi düzenleyici madde olarak geçer ve bu ciberelek asit denilen bir asittir. zmde bulunur, bunun sağlığa hiçbir zararı yoktur. O Şekil bozukluğu oluyor o domateslerde, ama sağlığa zararı yoktur. Yalnız, bir kısım zirai ilaçlar ki, bir ara metamidofozun çok adı çıkmıştı. Bir kısım kimyasal ilaçlar, pestisitler aynı işlevi görüyor ve bu hormon diyebildiğimiz büyümeyi düzenleyicilerden çok daha ucuz olduğu için bazı çiftçiler bile bile o ilaçları hormon diye kullanıyorlar. O tehlikelidir, asıl tehlikeli olan odur, yoksa normal ölçülerde bu ciberelek asidin kullanılmasının sağlık yönünden hiçbir zararı ortaya çıkmamıştır Şimdiye kadar, bunu özellikle söyleyeyim.

Transgenik bitkiyi biraz önce sanıyorum Doktor Bey söyledi, ayıramazsınız, nereden ayıracaksınız? brnden hiç farkını göremiyorsunuz, ilaç olup olmadığını da anlayamazsınız. Yalnız bir hususun üzerinde durayım: Bir kısım ilaçlar o gıdaların diyelim domatesin içine geçiyor, bir kısmı yüzeyde kalıyor. Ne kadar yıkarsanız yıkayın domatesi üzerinde ilaç varsa yaklaşık yüzde 25'i o

domates kabuğunun üzerinde kalıyor, bunu da bilin, yani önemli olan o ilacın o kabuk üzerinde olmaması, eğer varsa yıkamayla ilacın hepsini atamıyorsunuz. Bu önemli ve tabii büyük olumsuzluk kaynağı.

Pastörize tereyağı dedikleri pastörize süten elde edilen tereyağıdır, tereyağı ayrıca pastörize edilmez, ama pastörize süttten onun bir kısım özellikle sağlığa etkili mikroorganizmalarını ortadan kaldırmak için yapılan bir işlemdir. Bildiğimiz diğer tereyağından gıda değeri olarak bir farkı yoktur. Sıvıyağlar için burada tıp hocalarımız var, benim söyleyeceğim kısaca şu: Özellikle soya yağı gibi çok doymamış dediğimiz yağların kanserojen etkide bulunma riski çok yüksektir. Bu bakımdan en dengeli yağ hem kalp damar hastalıkları için, hem kanser riski açısından en dengeli yağ zeytinyağıdır. Zeytinyağının başka özellikleri de var, oraya girmiyorum.

Biyogüvenlik Yasa Tasarısı neye göre yapıldı? Biraz önce kardeşim söyledi burada, bunu birileri firmalar yaptı bizimkilerin eline, onlar da okuduklarını söyleyerek durumu ortaya koyuyorlar. Yoksa eğer Avrupa Birliği müktesebatına göre vesaire yapsalardı onlar gibi bizim de ülkemize onları sokmayacağımızı orada yazması gerekirdi veya "GDO'lu ürün şu kadar miktardan, orandan fazlaysa etikette bulunmalıdır" diye yazmalıydı. Öyle bir şey yasada yok, ben yasayı inceledim, ama şöyle bir şanssızlığın sahibiyim: Elimde üç adet

aynı başlık altında yasa tasarısı var. Hangisi en son bunu ben de bilmiyorum, üç değişik yerden elde ettim, üçü birbirinden farklı, ama üçü de güya o Bakanlık tarafından hazırlanmış. Ben üçünü de incelemek durumunda kaldım. Gördüğüm odur, yani bu Avrupa Birliđi normlarını dikkate alan bir yasa kesinlikle değil, risk değerlendirmesini biraz önce yine kardeşim burada söyledi, firmalara bırakıyor. Risk değerlendirmesini kamu yapmıyor, olacak řey değil. Onu söyleyerek bir de brusella ve tüberkülozdan Sayın Hocam söz etti. O konuda da yaşanmış bir olayı ortaya koyarak sözlerimi bağlayacağım, bir daha da konuşmayacağım. Sizi yeteri kadar yorduğumun farkındayım. Sevgili arkadaşlarım, Tarım Bakanlığı gečen yıl bir karar aldı. Kooperatiflere hibe şeklinde verilecek hayvanların ihalelerinde o hayvanlarda brusella ve tüberküloz testi yapacağını, bu teste olumlu yanıt veren hayvanların alınmayacağını, yani hastalıksız hayvan alacağını söyledi. 9 aylık süre içinde açılan ihalelerin hiçbirine hiçbir şirket girmedi, çünkü hepsinin hayvanında brusella olduğunu da biliyordu, tüberküloz olduğunu da biliyordu. Olay bu kadar basittir, hocama teşekkür ederim benim bunu anımsatmama yardımcı olduğu için, hepinize saygılar sunarım.

ABDULLAH AYSU

Ben kısaca melez ve hibrit olayına değinmek istiyorum. GDO'nun alt basamağı, birinci basamağı hibrit ve bu melez olaydır.

Bu melezlemeyle birlikte yerel tohum ıslah sistemiyle üretimden çıkarılmıştı ve tohum o andan itibaren özelleştirilmiştir. Çünkü melez tohumlar bir sonraki yıl için yeniden tohum kullanamazsınız, kullanırsanız da eski verimi size vermez. İlk yılki verdiği verimi vermez ve soya çekime döner. Çünkü melezdür, kendi içinde soya eski haline dönmeye gider ve o sırada en az yüzde 30-40 civarında verimlilikte bir kaybınız olur. Bu kabul edilebilir bir şey değildir ve bu 1960'larda yeşil devrimle birlikte bütün dünyada yaygınlaştırılmış bir sistemdir ve bu melez tohumun şöyle bir özelliği vardır: Suyu duyarlıdır, daha fazla su ister. Siz suya attığınızda bu tohumlar aynı şekilde gübre ister, bu gübre yanında su ister, çünkü eriyebilmesi gerekiyor. O gübreyi saçtığınız zaman yabancı ot çoğalır, yabancı ot çoğaldığı zaman o yabancı otların yapraklarının altında böceklerin yumurtalarını bırakır. Konukçu deriz biz ona, konukçular gelir oraya yerleşir, bu sefer onları öldürmek için ilaç kullanırsınız. Bu ilacı, tohumu, gübreyi hepsini üreten de tek firmadır, toplam sayısı da dünya üzerinde 10'dur. Böyle bir otomatiğe bağlanmış durumdayız, bunu belirtmek istedim.

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Bu 10 firmanın da pazarının yüzde 90'ı tek bir firmanın elindedir. Bütün bu GDO'lar hakkında bütün dünyada yapılan konuşmalar aslında Amerika kökenli çok uluslu tek bir şirketi zengin etmek içindir. O yüzden

bugün aslında hiç o deyim düşmesi, aslında bu sorun bir egemenlik sorunudur. Ticaretin ötesinde, bilimin ötesinde bir egemenlik sorunudur. Biz bu yasayı Biyogüvenlik Yasasını bu tohumları ülke içine sokmama yönünde çıkartmadığımız takdirde egemenliğimizi kaybedeceğiz. Sorun kesinlikle bir egemenlik sorunudur. Yarın öbür gün Ermenistan sınır kapısını açıp açmayacağımızı Monsanto'nun CEO'suna danışacağız. O duruma düşme tehlikesi var ne yazık ki.

Sıvı yağlar konusunda sayın Hocama tamamen katılıyorum. Biraz daha abartarak söyleyeceğim, tek bir sıvı yağ var, o da zeytinyağı, gerisi zehir. Ayçiçeği de zehir, mısırözü yağı da zehir, zehir olmasının sebebi birkaç nedenle; bir kere tavada ısıya en dayanıklı yağ zeytinyağıdır.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Pardon zeytinyağı sızma mı?

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Sızma da, riviera da, zeytinyağıdır, tercih etmemiz gereken tabii ki sızmadır, ama sızma zeytinyağını da tavada kullanabiliriz, ısıya dayanıklıdır. Marshall planıyla Türkiye'ye mısırözü yağı sokulmak istendiğinde 3 milyon ağacımız söküldü bizim Marshall yardımı nedeniyle ve o dönemde "zeytinyağı ısıtılsa kanser yapar" yalanı uyduruldu, 60 yıldır bu yalanı bertaraf edemiyoruz. 1954 yılında Bursa'da "zeytinyağlı yiyemem aman, basmadan fıstan giyemem aman" türküsü sipariş üzerine bestelenmiştir. Sırf zeytinyağını

kötülemek için, çünkü Marshall yardımıyla Amerika'nın mısır dağlarını eritebilmemiz için mısır yağını ithal etmemiz ve ondan sonra da onu margarine dönüştürebilmemiz için. Mısırözü yağı, ayçiçeği yağı ve soya yağı omega 6'dan zengin yağlardır ve sırf omega 6'dan zengin yağ olduğu için insan vücudu için en yararlı yağ olan omega 3'ün emilimini engellediği için meme kanseri, bağırsak kanseri, pankreas kanseri yapıcı özelliği vardır. Ayrıca, ısıya dayanıksız olduğu için bu yağlar ısıtıldığında hidroksinananay denilen oldukça karsinojen bir madde ürer. O yüzden lütfen siz siz olun, açık süt almayacağınız gibi evinize ayakkabınızı silmek üzere bile ayçiçeği yağı veya mısırözü yağı almayın.

SALONDAN

Fındık yağını?

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Allah aşkına, zeytini sıkıyorsun yağ oluyor. O dururken fındığın yağını ne yapacaksın?

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Aslında herhangi bir restoranda yemek yerken öncelikle onu nasıl soracağız? Onu da yaşam pratiğine bir geçirebilsek?

Prof. Dr. KENAN DEMİRKOL

Izgara yiyeceksiniz, yanınızda da zeytinyağı taşıyacaksınız. Bakın, benim zeytinyağım yanımda, göstereyim istiyorsanız.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Çok güzel.

Son söz Sayın Baytok'ta, buyurun Sayın Milletvekili.

NESRİN BAYTOK

(Ankara Milletvekili)

Parlamentoda yaptığımız çalışmalar sırasında şunu çok net olarak görüyoruz ki, bütün yasal faaliyetlerde yasama çalışmaları sırasında şoye bir soru yatıyor: zmn çıkarı nedir? Bunu en son Mayın Yasası çıkarken de bütün toplum olarak birlikte yaşadık, gördük. Bu kadar halkımızın çıkarlarına aykırı bir düzenlemeyi halkımızın gözünün içine baka baka bir ay boyunca ısrarla tartışarak, gece yarılarna kadar Meclisi çalıştırarak o yasayı çıkartmak için ellerinden geleni yaptılar. Orada da biliyorsunuz gene ucu tarıma geliyor, yine toprağa geliyor. Oradaki verimliliğe, organik tarımda yapılabilecek nitelikte 50 yıldır ilaç görmemiş herhangi bir işlemden geçmemiş değerli tarım arazisinin mayından temizlenmesi konusunu tartışmiştik. Toplam mayından temizlenmesi gereken arazi miktarı bunun 1/3 oranda daha fazla bir mayınlı arazi olduğu halde oralar tarıma elverişli araziler olmadığu için oraların mayından nasıl temizleneceğu konu bile edilmedi, ama bu değerli tarım arazilerini içeren bölge için, 50 yıllığına o toprakları kiralayabilmek için iktidar partisi müthiş bir mücadele verdi.

Biyogüvenlik Yasa Tasarısı nasıl gelecek hiçbirimiz bilmiyoruz. Sayın Gürol Hocamız az önce söylediler üç ayrı şeklini okuduklarını, Mecliste ilgili komisyona gelinceye kadar da hiçbirimizin gerçekte ne tür bir düzenleme yapmak istediklerinden haberimiz olmayacak.

Meclise geldiği zaman beraber öğreneceğiz, ama söylediğiniz gibi komisyon da fark etmiyor, kimi zaman komisyonda ne öneri getiriyorlar, ne önerge veriyorlar, o yasa görüşülürken bizim tekliflerimizi sanki kabul etmiş gibi görünüyorlar. Bir anda genel kurula indiği vakit bir bakıyorsunuz iki satır dilekçe yazar gibi Meclis Başkanına götürüp el yazısıyla ve bazı milletvekillerinin imzalarını alarak önerge haline getiriyorlar. Sadece orada imzası bulunan milletvekili konuşabilir ya da konuşmayabilir. Konuşmamasında eğer komisyon ve hükümet katılıyorsa verilen önergeye sadece oylanıyor ve geçiyor. Bütün Meclisteki yasa yapma içtüzük olanaklarını her şekilde her türlü özür dileyerek söylüyorum, ahlaksızca yöntemleri kullanarak yürütüyorlar. Biz de onların bu çalışmalarına en azından topluma bilgi sunmak üzere gerekli karşı duruşu sergiliyoruz, parlamentoda gerekli çalışmayı yürütüyoruz.

Hep mısır konuşuldu, bir küçük hatırlatmayla mısır ticaretine başlayan Maliye Bakanımızın çocuklarıyla sözü bağlamak istiyorum. Bir hükümet, bir iktidar eğer kendi çocuklarının sorunları için iktidarlarsa, eğer kendilerine yakın kişiler için yandaş camia için, kendi kadroları için iktidarı ele geçirmişlerse o iktidardan halkın yararına doğru siyaset beklemek mümkün değildir. Çok temel bir gerçeklik olarak 7 yıldır iktidarını izlediğimiz Adalet ve Kalkınma Partisi uygulamalarında her uygulamada bunu

görüyoruz. Her götürülen yasa ya kadrolaşma amaçlı ya kendi özel ticaretlerini yürütme amaçlı. Örneğin, Terörle Mücadele Yasası çıkaracağız diye getiriyorlar. Bir bakıyorsunuz dibinde Abdullah Öcalan'a af getiren bir yasa niteliğine bürünüyor. Yakalıyorsunuz, teşhir ediyorsunuz, komisyonda kendi önergeleriyle o maddeyi çıkarıyorlar ya da Biyogüvenlik Yasası ne güzel isim değil mi? Biyogüvenliği Sağlayacak Yasa, ama kim için güvenlik sağlayacak? Asıl soru burada, asıl uyanık davranmamız gereken konu bu.

Sözü Anayasa değişikliği tartişmalarıyla bağlamak istiyorum. Bakın, gündeminde Türkiye'nin yıllardır tutulan Anayasayı değiştirme problemi sürekli ısıtılıp fırından önümüze getiriliyor. Hatta öyle ki, sıfırdan bir Anayasa yapalım, bunu sil baştan ortadan kaldıralım, atalım deniliyor. Bu Anayasa değiştirme gayretlerinin altında da nihai olarak baktığımızda neyi hedefliyorlar, hangi özümün çıkarı kollanıyor diye baktığımızda yargıyı etkisiz hale getirecek, yüksek yargıyı da yapısını değiştirerek, dönüştürerek işlevsizleştirecek bir arayış olduğunu görüyoruz. Eğer medyayı susturursanız, medyayı kontrol ederseniz, eğer yargıyı kontrol ederseniz geriye zaten kontrol etmeniz gereken pek fazla bir şey kalmıyor, askerimiz malum son çıkan yasa değişikliğiyle de, bu iki önemli demokrasinin ayağını oluşturan demokrasiyi demokrasi yapan unsuru da eğer ortadan kaldırırsanız artık o çok uluslu şirketlerin

gerçekten cirit attığı bir arena haline ülke çok hızla dönüşür. Bu hızlı dönüşümlere ancak uyanık bir muhalif duruş engel olabilecektir.

Küçücük şunu da paylaşarak sözü bağlayayım; biz her noktada her mevzide gerekli mücadeleyi yürütüyoruz, ama zaman zaman itiraf edeyim yalnız kaldığımızı hissettiğimiz durumlar oluyor. Bir toplumda demokrasi, demokrasi güçleri sadece muhalefet partilerinin varlığıyla veya sadece çok dikkatli bir ana muhalefet partisinin öncelikle parlamento zemini olmak üzere buna benzer platformlarda mücadele vermesiyle sonuç alınmıyor. Toplumun bütünüyle bu duruşa, orada yanlışı neyse o noktada bir karşı duruşa geçmesine ihtiyaç var. Bireyler olarak hepimizin ortak sorumluluğu ülkemizin geleceği ellerimizin, avuçlarımızın içerisinde kayıp gidiyor. Kimi zaman çıkan yasaların arkasından bakarken Anayasa Mahkemesine götürüp içimizden bir an önce ele alınsa, bir an önce şu işe dur denilse duyguları içerisinde olaylara, sorunlara ya da yaşananlara alınan kararlara en yukarı düzeyde farkında olup, o açları yaşayarak izlemek durumunda kalıyoruz. Daha sıkı mücadele zeminleri, platformları oluşturmalıyız diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Dr. Av. SELÇUK DEMİRBULAK

Sağ olun.

Efendim, Baromuzun Çevre ve Kent Hukuku Komisyonunun organize ettiği Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar veya bir başka deyişle Küresel Yiyeceğin Ele Geçirilme

Planı Evrensel Platformdaki Planıyla ilgili pan-elimize değerli grşleriyle katkıda bulunan Sayın Baytok'a, Sayın Ergin'e, Sayın Demirkol'a, Sayın Dizdar'a, Sayın Aysu'ya teşekkürlerimizi, şükranlarımızı iletiyoruz.

